

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Методика обліку та аналіз касово-розрахункових операцій банку»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 071 Облік і оподаткування
групи 1
Сепітий Н.С.
Керівник: Тютюнник С.В.
Рецензент: Атамас О.П.

Полтава 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Наталія КАНЦЕДАЛ
14 листопада 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
Сепітого Назара Сергійовича

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Методика обліку та аналіз касово-розрахункових операцій банку»

керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Тютюнник Світлана Василівна

Затверджено засіданням кафедри протокол № 5 від 07 жовтня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 11 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи:

Консолідована фінансова звітність та звіт незалежного аудитора, Звіт про управління за 2022-2024 роки банку.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методичні засади обліку касово-розрахункових операцій.

Розділ 2. Облік касово-розрахункових операцій.

Розділ 3. Аналіз операцій банку з розрахунково-касового обслуговування.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2024 р. – 29.10.2024 р.	
2	Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу, узгодження плану	30.10.2024 р. – 14.11.2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.	
7	Оформлення тексту роботи	11.11.2025 р. – 21.11.2025 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	24.11.2025 р. – 26.11.2025 р.	
9	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	27.11.2025 р. – 03.12.2025 р.	
10	Нормо-контроль	04.12.2025 р. – 10.12.2025 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	22.12.2025 р. - 24.12.2025 р.	

Здобувач вищої освіти

Назар СЕПТИЙ

Керівник роботи

Світлана ТЮТЮННИК

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ КАСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ.....	8
1.1. Економічний зміст грошових коштів.....	8
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення.....	15
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК КАСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ.....	22
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика банку.....	22
2.2. Облік касово-розрахункових операцій.....	29
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З РОЗРАХУНКОВО-КАСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ.....	45
3.1. Аналіз фінансово-майнового стану банку.....	45
3.2. Аналіз фінансових результатів і рентабельності банку	58
3.3. Аналіз дотримання банком пруденційних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції.....	66
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність обліку та аналізу розрахунково-касових операцій (РКО) у сучасних умовах зумовлена насамперед тим, що ці операції є основою банківської діяльності. Попри глобальний тренд на цифровізацію та перехід у безготівкову площину, касові операції залишаються критично важливими, особливо в умовах воєнного стану, адже готівка відіграє роль основного інструменту забезпечення життєдіяльності та довіри населення. З точки зору обліку, актуальність полягає у забезпеченні абсолютного контролю за рухом ліквідних активів.

У банківській сфері будь-яка помилка в касових документах або затримка у відображенні переказу може призвести до розсинхронізації балансу та втрати репутації. У сучасних умовах облік трансформується з паперової роботи у високотехнологічний процес, де кожна транзакція має бути верифікована в режимі реального часу. Це необхідно для дотримання жорстких вимог фінансового моніторингу: банк повинен не просто зафіксувати факт передачі грошей, а й ідентифікувати вигодоодержувача та законність походження коштів, щоб уникнути санкцій з боку регулятора. Аналітичний аспект стає ще більш значущим у контексті жорсткої конкуренції з необанками та фінтех-компаніями. Аналіз розрахунково-касових операцій – це не просто підрахунок кількості операцій, а оцінювання клієнтської поведінки. За результатами аналізу напрямів витрат грошових коштів клієнтами та періодичності користування ними касами, банк може розробляти індивідуальні тарифні плани та пропонувати саме ті продукти, які потрібні конкретному сегменту ринку. Крім того, аналіз дозволяє оптимізувати витрати на інкасацію та утримання мережі відділень, що безпосередньо впливає на рентабельність банку.

В умовах воєнного стану в Україні актуальність цієї теми набула особливого значення. Розрахунково-касове обслуговування стало питанням національної безпеки та фінансової стійкості. Аналіз потоків готівки допомагає

банкам оперативно підкріплювати банкомати у безпечних регіонах та вчасно реагувати на підвищений попит населення на грошові кошти. Таким чином, облік та аналіз розрахунково-касових операцій це не тільки вимога бухгалтерських стандартів, а і стратегічний інструмент виживання, мінімізації ризиків та пошуку нових точок зростання доходів банку через комісійні винагороди.

Питання обліку та аналізу розрахунково-касових операцій досліджували у своїй працях такі науковці як: М.В. Баланюк, О.А. Боднар, В.І. Варцаба, О.В. Васюренко, І.А. Волкова, А.М. Герасимович, Н.І. Демчук, О.П. Зоря, Л.М. Кіндрацька, Г.Г. Кірейцев, Т.Д. Косова, О.І. Копилук, О. Г. Коренєва, О.Е. Кузьмінська, Н.Б. Литвин, С.М. Лобозинська, А.М. Мороз, М.І. Савлук, Л.В. Сердюк, О. М. Сидоренко, В.В. Сопко, В.Г. Швець та інші. Однак окремі аспекти питань щодо удосконалення обліку та аналізу касово-розрахункових операцій банківської установи потребують подальшого вивчення та науково обґрунтованих рекомендацій.

Таким чином, важливість і актуальність зазначених проблем, їх практичне значення та недостатнє теоретичне і методичне опрацювання зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, її мету, завдання та структурну побудову.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у викладенні методики обліку та проведенні аналізу касово-розрахункових операцій банку.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються такі завдання:

- розкрити теоретико-методичні засади обліку касово-розрахункових операцій, а саме узагальнити наукові підходи щодо визначення економічного змісту грошових коштів;
- узагальнити стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення;
- ознайомитися з організаційно-правовими засадами діяльності та обліковою політикою банку;
- розглянути особливості облікового відображення розрахунково-касових операцій та розробити пропозиції щодо їх удосконалення;

- дослідити позитивні та негативні характеристики фінансово-майнового стану банку;
- провести оцінку фінансових результатів і рентабельності банку;
- проаналізувати дотримання банком пруденційних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції;
- провести SWOT-аналіз розрахунково-касових операцій банку та визначити напрями удосконалення стратегії підвищення прибутковості діяльності банку.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є облікові процедури відображення касово-розрахункових операцій та проведення їх аналітичної оцінки в Банку. Предметом дослідження є теоретико-методичні засади, а також діюча практика обліку відображення та проведення аналізу касово-розрахункових операцій банківської установи.

Інформаційною базою дослідження слугували Консолідована фінансова звітність та звіт незалежного аудитора, Звіт про управління за 2022-2024 роки Банку.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних автором результатів полягає у наступному:

- узагальнено наукові погляди щодо змісту категорії «грошові кошти»;
- визначено напрями оцінювання фінансово-майнового стану банку;
- оцінено результати діяльності Банку в період воєнного стану;
- проаналізовано дотримання Банком пруденційних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції;
- проведено SWOT-аналіз розрахунково-касових операцій банку та визначено напрями удосконалення стратегії підвищення прибутковості діяльності банку.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукові праці загальним обсягом 0,27 друк. арк., у тому числі в матеріалах конференцій – 2 тези доповідей обсягом 0,27 друк. арк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ КАСОВО- РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1. Економічний зміст грошових коштів

Наукові підходи щодо трактування поняття «гроші» можна узагальнити за такими напрямками: гроші – це специфічний товар; грошові кошти – основний фактор забезпечення ліквідності; гроші – основний фактор у кругообігу капіталу; значення грошових коштів в системі обліку та фінансів; монетарна теорія.

Відповідно до класичної теорії «гроші» – це загальний еквівалент, особливий товар, що виділився з товарного світу для вимірювання вартості інших товарів. У призмі вартісної концепції гроші мають внутрішню або представницьку вартість, а щодо функціональної концепції гроші визначаються не через їхню природу (папір, метал, цифра), а через функції, які вони виконують у господарській системі.

Теорія Кейнса розглядає грошові кошти як фактор ліквідності. Вона базується на тому, що гроші мають економічний зміст як страховий ресурс. Суб'єкти господарювання тримають гроші (не інвестуючи їх) з трьох причин: транзакційний мотив (для поточних операцій); мотив застереження (на випадок непередбачуваних обставин); спекулятивний мотив (очікування кращих умов для інвестування в майбутньому).

Економічний зміст ролі грошей у кругообігу капіталу полягає в тому, що вони повинні бути авансовані у виробництво, щоб повернутися у більшому обсязі.

Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, грошові кошти та їх еквіваленти розглядаються як: гроші в касі та депозити до запитання; короткострокові, високоліквідні інвестиції, які легко конвертуються у визначені суми грошей і мають незначний ризик зміни вартості.

Монетарна теорія розглядає гроші як боргове зобов'язання (кредитна теорія грошей). Грошові кошти в обігу – це, по суті, безстрокові безвідсоткові зобов'язання центрального банку. Їхній економічний зміст базується на довірі та законодавчо закріпленому статусі законного платіжного засобу.

Отже, науковий зміст грошових коштів полягає у їхній здатності бути універсальним вимірником суспільної праці та регулятором макроекономічної рівноваги. Вони слугують одночасно і об'єктом управління, і інструментом вимірювання ефективності всієї економічної системи.

Також, з точки зору наукових підходів до поняття «грошові кошти» в економічній науці та юриспруденції дане дослідження є досить дискусійним. Науковці часто розходяться в поглядах залежно від того, через яку призму вони дивляться на це поняття: з точки зору бухгалтерського обліку, права чи макроекономіки [12, 14, 18, 44, 47].

Основні підходи до розуміння змісту цього поняття представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Узагальнення наукових підходів щодо трактування поняття «грошові кошти»

Науковий підхід	Характеристика
Бухгалтерсько-обліковий підхід	Грошові кошти розглядаються як найліквідніший актив до складу якого відносять готівку в касу, кошти на рахунках та депозити. Основна характеристика – миттєва готовність до використання для погашення зобов'язань. У МСФЗ зустрічається термін «грошові кошти та їх еквіваленти», який розширює це поняття до короткострокових високоліквідних інвестицій.
Правовий (юридичний) підхід	Грошові кошти розглядаються не просто як ресурс, а як об'єкт цивільних прав (гроші як речі, гроші як права вимоги (безготівкові кошти розглядаються не як фізичне майно, а як право вимоги клієнта до банку)).
Економіко-теоретичний підхід	Грошові кошти розглядають через їх функції (міра вартості – засіб вимірювання цінності товарів; засіб обігу – посередник у процесі обміну; засіб накопичення – спосіб збереження купівельної спроможності для майбутнього)

У табл. 1.2 наведено узагальнену порівняльну характеристику поглядів з точки зору ресурсного, функціонального та інституційного підходів [14, 46, 47].

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика ресурсного, функціонального та інституційного підходів до трактування поняття «гроші»

Науковий підхід	Характеристика
Ресурсний підхід	Найбільш традиційний підхід. Розглядає гроші як особливий товар, який має власну внутрішню вартість. Відповідно до цього підходу, гроші – це актив, який виділився зі світу товарів для виконання ролі загального еквівалента. Акцент робиться на матеріальній формі та цінності матеріалу (золото, срібло). Цей підхід до паперових грошей не застосовують.
Функціональний підхід	Базується на принципі: «Гроші – це те, що вони роблять». За цим підходом суть грошей визначається не через те, чим вони є, а через те, які функції вони виконують (міра вартості, засіб обігу, засіб накопичення, засіб платежу). Акцент робиться на ліквідності, так як будь-який об'єкт, який погоджуються прийняти в якості оплати, може вважатися грошима.
Інституційний підхід	Найбільш широкий погляд, який розглядає гроші як суспільний інститут або результат домовленості (суспільного контракту). За цим підходом, гроші – це система правових норм, звичаїв та довіри, що підтримується державою або суспільством. Акцент робиться на довірі та легітимності. Гроші існують лише тому, що існують інституції, які гарантують їх визнання.

В умовах сьогодення дискусійним залишається питання щодо включення до змісту поняття «грошові кошти» криптовалюти та цифрових валют.

У епоху цифрової трансформації виникає актуальна проблема переглянути підходи щодо класифікації грошей. Старі підходи, де гроші – це лише готівка або записи в банку, вже не дозволяють НБУ ефективно керувати економікою. Основні причини необхідності перегляду підходів до класифікації грошей:

1. Поява цифрових активів та криптовалют. Традиційні агрегати (M0-M3) не враховують біткоїн, стейблкоїни або токени. Тому виникає проблема, за умови масового переведення гривні в стейблкоїни, ці гроші не попадають під нагляд НБУ, але продовжують впливати на попит і ціни. Сучасна класифікація допоможе виділити так звані «квазігроші» та цифрові активи, щоб розуміти реальний обсяг платоспроможності в країні.

2. Впровадження CBDC (цифрових валют, зокрема Е-гривні). Це буде абсолютно нова категорія в класифікації. Вона буде поєднувати властивості

готівки (випускається НБУ) і безготівкових грошей (цифрова форма).

3. Боротьба з інфляцією та «таргетування». Для того, щоб стримати ріст цін, НБУ повинен точно знати, скільки грошей у людей «на руках» (ліквідні гроші), а скільки «зв'язано» на депозитах. Під час кризи, особливо в умовах воєнного стану) люди схильні переходити у готівку (агрегат M0). Класифікація дозволить побачити цей тренд і вчасно зреагувати – наприклад, підняти ставки за депозитами, щоб повернути гроші в банківську систему.

4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). У 2024-2025 рр. компанії все частіше стикаються з необхідністю класифікувати «грошові еквіваленти» у звітності. Якщо бухгалтер помилково віднесе ризикову інвестицію (наприклад, акції) до грошових коштів, це спотворить звітність і введе в оману інвесторів. Точна класифікація – це питання фінансової безпеки та довіри інвесторів.

Таким чином, перегляд підходів щодо класифікації грошей є актуальним для держави з метою контролю інфляції та запровадження Е-гривні, та для бізнесу – для правильного ведення обліку, щоб не втратити рівень ліквідності.

Наукові підходи щодо класифікації грошових коштів можна систематизувати наступним чином: економічна класифікація (передбачає їх поділ за формами та ліквідністю в масштабах країни); бухгалтерська класифікація (розглядає їх види з точки зору діяльності підприємства, локально) та юридична класифікація (табл. 1.3) [12, 14, 18, 44, 47].

Таблиця 1.3

Класифікація грошових коштів

Класифікаційна ознака	Види грошових коштів
1	2
Економічна класифікація грошових коштів за формами та ліквідністю (на рівні держави)	
За матеріально-речовою формою	товарні (повноцінні): мають внутрішню вартість: золоті монети, хутро, зерно та ін.
	символічні (неповноцінні): паперові купюри та монети з недорогих сплавів, вартість яких визначається номіналом, а не матеріалом
	кредитні: гроші, які виникли на основі боргових зобов'язань (векселі, чеки)
	електронні: записи у банківських реєстрах, цифрові валюти

Продовж. табл. 1.3

1	2
Економічна класифікація грошових коштів за формами та ліквідністю (на рівні держави)	
За ступенем ліквідності (грошові агрегати)	M0: готівка поза банками (найліквідніші)
	M1: M0 + кошти на поточних рахунках (гроші для термінових розрахунків)
	M2: M1 + строкові депозити та інші кошти (широкі гроші)
	M3: M2 + цінні папери (найменш ліквідні форми грошей)
Бухгалтерська класифікація (на рівні підприємства)	
За місцем зберігання	готівка в касі: гроші, що фізично знаходяться на підприємстві
	кошти на рахунках у банках: поточні, розрахункові та валютні рахунки
	грошові кошти в дорозі: гроші, які вже внесені до каси банку або передані інкасаторам, але не зараховані на рахунок
За видами валют	національна валюта (гривня)
	іноземна валюта
За ступенем доступності	вільні кошти: можуть бути використані будь-коли
	еквіваленти грошових коштів: короткострокові високоліквідні інвестиції (зазвичай до 3 місяців), які можна швидко конвертувати у відому суму грошей (наприклад, депозитні сертифікати)
	обмежені у використанні: кошти на заблокованих рахунках або застава
Юридична класифікація	
Законний платіжний засіб	гроші, які держава зобов'язує приймати за номіналом для оплати будь-яких боргів
Приватні гроші	випущені недержавними інституціями (наприклад, деякі види криптовалют або «бонуси» лояльності, які виконують функцію грошей у вузьких мережах)

Порівняльний огляд форм грошей наведено на рис. 1.1.

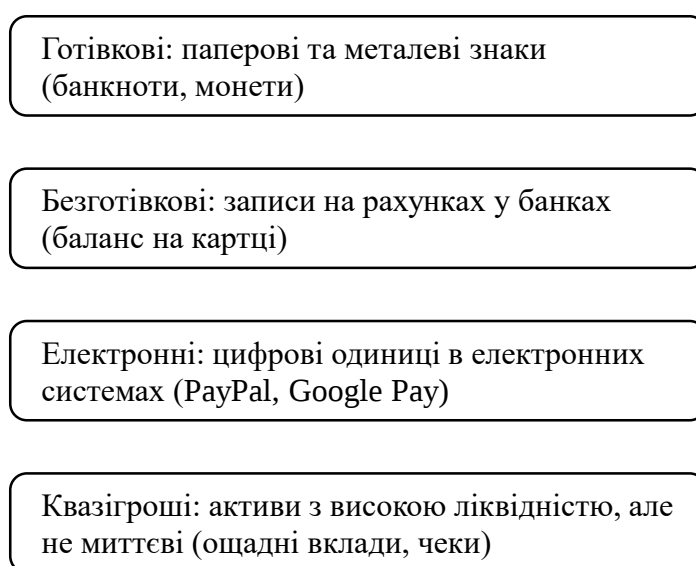

Рис. 1.1. Порівняльна характеристика форм грошей

Національний банк України використовує дані про грошову масу (агрегати M0, M1, M2, M3) для того, щоб балансувати між економічним зростанням та інфляцією [4, 8, 11, 16, 19]. Принцип дії цих механізмів на практиці:

1. Реалізація режиму інфляційного таргетування. Головне завдання НБУ – підтримання цінової стабільності. У разі виникнення монетарного дисбалансу, коли темпи зростання широких грошей (агрегат M3) перевищують темпи реального економічного зростання, виникає надлишковий сукупний попит. Для нейтралізації інфляційного тиску регулятор застосовує рестрикційну політику шляхом підвищення облікової ставки. Це запускає механізм перерозподілу ресурсів: зростання вартості запозичень стимулює домогосподарства до зміни споживчої моделі на користь заощаджувальної. Як наслідок, відбувається трансформація високоліквідних активів (агрегат M1) у строкові компоненти (агрегат M2), що призводить до абсорбції інфляційного тиску.

2. Управління ліквідністю банків. НБУ здійснює щоденний контроль (моніторинг) рівня поточної ліквідності банків з метою забезпечення їхньої спроможності вчасно виконувати зобов'язання перед вкладниками. У разі виникнення значного обсягу надлишкової ліквідності, НБУ проводить операції з її абсорбції через розміщення депозитних сертифікатів. Це дозволяє стерилізувати грошову масу, обмежити тиск на валютний ринок та забезпечити стабільність національної валюти.

3. Трансформація готівкових заощаджень в інвестиційний ресурс. Висока частка готівки в обігу розглядається як «вилучений ресурс», що не бере участі в економічному відтворенні. Натомість капіталізація коштів на банківських рахунках посилює ресурсну базу фінансових установ, що дозволяє нарощувати обсяги кредитування бізнесу. Крім того, мінімізація частки M0 є критичним фактором для зниження обсягів неформальної економіки та забезпечення повноти податкових надходжень.

Порівняльний аналіз впливу грошових агрегатів на макроекономічну стабільність.

1. Зростання агрегату M0: обумовлює розвиток тіньової економіки, ризик девальвації. У відповідь на ці ризики НБУ реалізує стратегію Cashless economy, спрямовану на стимулювання безготівкових розрахунків та детінізацію фінансових потоків.

2. Зростання агрегату M2: збільшує ресурс для інвестицій і кредитування. Роль НБУ полягає у забезпеченні інституційної стійкості банківського сектору та довіри вкладників.

3. Надлишок ліквідності. Надлишкова ліквідність у системі створює загрозу ціновій стабільності. Для стерилізації вільної грошової маси НБУ використовує інструменти відкритого ринку, зокрема емісію депозитних сертифікатів та операції з ОВДП, що дозволяє збалансувати попит і пропозицію на грошовому ринку.

Таким чином, забезпечення стійкого економічного зростання потребує підтримання оптимальної структури грошових агрегатів. Найбільш сприятливим сценарієм для економіки є поступова трансформація готівкових коштів (M0) у банківські депозити та строкові активи (M2). Такий процес не лише сприяє детінізації фінансової системи, але й активізує механізм кредитної мультиплікації, перетворюючи пасивні заощадження населення на активний інвестиційний ресурс. Водночас ключова роль Національного банку України полягає у запобіганні монетарним дисбалансам. Через інструменти стерилізації надлишкової ліквідності (депозитні сертифікати) та коригування облікової ставки, регулятор нейтралізує інфляційні ризики та забезпечує стабільність купівельної спроможності національної валюти.

Отже, ефективне управління співвідношенням грошових агрегатів є фундаментом для макроекономічної прогнозованості та інвестиційної привабливості держави.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Розуміння сутності розрахунково-касових операцій (РКО) у науковій літературі еволюціонувало від суто технічного опису «приймання та видачі грошей» до складного трактування розрахунково-касових операцій як базової інституційної функції банку.

З позиції сучасних наукових поглядів, сутність розрахунково-касових операцій розглядається через три основні підходи [13, 14, 17, 21, 32, 64]:

1. Функціональний підхід: розрахунково-касові операції як основа фінансового посередництва. Науковці розглядають розрахунково-касові операції не як окрему послугу, а як фундаментальну функцію банку, що забезпечує безперервність економічного обігу. При цьому трансформаційна роль розрахунково-касових операцій полягає в тому, що банк перетворює індивідуальні грошові потоки клієнтів на цілісну систему безготівкових розрахунків. Також розрахунково-касові операції забезпечують зв'язок між різними секторами економіки (домогосподарствами, бізнесом, державою), виступаючи механізмом реалізації грошово-кредитної політики.

2. Ресурсний підхід: розрахунково-касові операції як інструмент формування пасивів. З цієї позиції розрахунково-касові операції розглядаються як спосіб залучення банком «безкоштовних» або «дешевих» ресурсів. Обслуговуючи платежі клієнтів, банк отримує постійний залишок коштів на поточних рахунках. У науці ці кошти називають «стабільними залишками», які банк може використовувати для підтримки власної ліквідності або короткострокового кредитування. Комісійна винагорода за касове обслуговування (джерело непроцентного доходу) формує стабільний дохід банку, який не залежить від ризиків зміни відсоткових ставок.

3. Технологічно-інституційний підхід: розрахунково-касові операції трактуються як високотехнологічний сервіс передачі інформації, а не просто переміщення вартості. Гроші в системі розрахунково-касових операцій – це

записи в базах даних. Отже, сутність операцій полягає у безпечному та швидкому управлінні інформаційними масивами. Банк виступає довіреним посередником (гарантом), який підтверджує легітимність кожної транзакції та забезпечує комплаєнс (фінансовий моніторинг).

Структурні компоненти сутності розрахунково-касового обслуговування представлено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Структурні компоненти сутності розрахунково-касового обслуговування

Складова	Зміст з наукової точки зору
Економічна	Забезпечення грошового обігу та стабільності платіжної системи
Юридична	Виконання банком ролі агента згідно з договором банківського рахунку
Контрольна	Функція фінансового моніторингу та протидії легалізації незаконних доходів
Сервісна	Надання клієнту зручного інтерфейсу для управління власним капіталом

На основі узагальнення наукових підходів, розрахунково-касові операції банку – це сукупність специфічних банківських процедур із забезпечення руху грошових потоків клієнтів у готівковій та безготівковій формах, що базуються на принципах безперервності, ліквідності та правової регламентації, і спрямовані на акумуляцію ресурсного потенціалу банку та підтримання цілісності національної платіжної системи.

Розрахунково-касові операції перестають бути «допоміжним» процесом, вони стають точкою входу в екосистему банку. Якщо раніше клієнт йшов у банк за кредитом, то сьогодні він обирає банк за якістю та швидкістю розрахунків (мобільний додаток, швидкість платежів), а вже потім користується іншими послугами.

Розрахунково-касові операції банку тісно пов'язані з Цілями сталого розвитку. У сучасній банківській науці це розглядається крізь призму концепції ESG (Environment, Social, Governance).

Розрахунково-касові операції виступають не просто технічним сервісом, а інструментом досягнення конкретних глобальних цілей:

ЦСР 8: Гідна праця та економічне зростання. Розрахунково-касові операції забезпечують «кровоносну систему» економіки. Перехід на безготівкові розрахунки автоматично виводить бізнес із «тіні», що сприяє росту офіційного ВВП та стабільності податкових надходжень. Впровадження миттєвих платежів (Instant Payments) дозволяє бізнесу швидше отримувати кошти, що критично важливо для малого та середнього бізнесу.

2. ЦСР 9: Промисловість, інновації та інфраструктура. Модернізація касових систем та впровадження Open Banking (API) – це розвиток інноваційної IT-інфраструктури країни. Перехід на міжнародні стандарти обміну фінансовими даними інтегрує українську банківську систему в глобальний інноваційний простір.

3. ЦСР 10: Скорочення нерівності та ЦСР 1: Подолання бідності. Тут розрахунково-касові операції відіграють роль через механізм фінансової інклюзії (Financial Inclusion) шляхом доступності послуг (розвиток дистанційного розрахунково-касового обслуговування (мобільний банкінг) дає доступ до фінансів людям у віддалених регіонах, де немає фізичних відділень) та зниження вартості транзакцій (цифровізація касових операцій робить банківські послуги дешевшими для вразливих верств населення).

4. ЦСР 12: Відповідальне споживання та виробництво. Повна відмова від паперових чеків, квитанцій та договорів у касовому обслуговуванні на користь електронних документів та екологічність готівкового обігу (науковці досліджують «вуглецевий слід» готівки (друк, інкасація, утилізація)). Стимулювання безготівкових розрахунків значно зменшує цей негативний вплив на довкілля.

З позиції сталого розвитку, сучасне розрахунково-касове обслуговування – це механізм демократизації фінансів. Банк перестає бути «елітним закладом» і стає доступною цифровою платформою, яка мінімізує використання природних ресурсів (папір, паливо для інкасації) та забезпечує соціальну справедливість через прозорість платежів.

Таким чином, у сучасній банківській парадигмі сутність розрахунково-касових операцій виходить за межі суто фінансового посередництва. Наразі це інструмент соціально-економічної трансформації, що безпосередньо корелює з Цілями сталого розвитку.

Розрахунково-касові операції на сучасному етапі є не лише джерелом стабільного доходу банків, а й ключовим чинником підтримки життєздатності суб'єктів господарювання. Однак стрімка діджиталізація – від впровадження хмарних рішень до систем мобільного банкінгу – докорінно змінює архітектуру банківського сервісу. В умовах воєнних ризиків та активізації кіберзагроз, традиційні підходи до розрахунково-касового обслуговування вичерпують свою ефективність. Це зумовлює об'єктивну необхідність пошуку нових напрямків розвитку, де пріоритетом стає поєднання операційної надійності з інноваційними методами дистанційної ідентифікації. Удосконалення розрахунково-касового обслуговування за таких умов трансформується у стратегічний інструмент забезпечення конкурентоспроможності банку та зміцнення його інституційної стійкості [46].

Еволюція банківського сектору обумовлена його стратегічною роллю у фінансовому забезпеченні реальної економіки та соціальної сфери. Сучасний етап розвитку характеризується переходом від традиційної моделі brick-and-mortar (фізичних відділень) до концепції Digital First. Якщо раніше операційне обслуговування вимагало обов'язкової фізичної присутності клієнта, то інтеграція передових ІТ-рішень дозволила практично повністю перенести розрахунково-касовий функціонал у віртуальне середовище [10, 20].

Впровадження дистанційних каналів банківського обслуговування (ДБО), зокрема інтернет- та мобільного банкінгу, забезпечило миттєву трансформацію фінансових потоків. Сьогодні клієнтські інтерфейси інтегрують повний спектр банківських продуктів: від управління ліквідністю та трансакційного сервісу до складних кредитних та депозитних інструментів.

Знаковим етапом для України стала синергія банківського сектору з

екосистемою електронного урядування (платформа «Дія»), що дозволило легітимізувати віддалену верифікацію та ідентифікацію (е-КУС) та запровадити технологію шерінгу цифрових документів.

Окремої уваги заслуговує вплив цифрової ідентифікації на операційну ефективність обслуговування корпоративного сегмента. Інтеграція банківських систем із сервісами екосистеми «Дія» дозволила трансформувати тривалий процес онбордингу (залучення) клієнтів. Якщо раніше процедура відкриття рахунку для суб'єктів господарювання вимагала значного часу на фізичне подання завірених копій установчих документів та верифікацію підписів, то сьогодні технологія шерінгу цифрових документів дозволяє скоротити цей цикл з декількох робочих днів до лічених хвилин.

Це забезпечує банкам можливість реалізовувати стратегію «zero paper», де автоматизована передача даних із державних реєстрів безпосередньо в облікову систему банку виключає ризики технічних помилок та фальсифікації документів. Таким чином, цифровізація розрахунково-касових операцій стає не лише питанням комфорту, а й критичним інструментом забезпечення ліквідності та оборотності капіталу для малого та середнього бізнесу в умовах високодинамічного ринку.

У наукових підходах діджиталізація (цифрова трансформація) трактується як комплексний процес інтеграції цифрових технологій у всі аспекти банківської діяльності, що веде до фундаментальних змін у способах взаємодії з клієнтами. Це не просто автоматизація рутинних операцій, а створення нової цифрової реальності, де ключовими перевагами є: оптимізація операційних витрат за рахунок скорочення витрат на утримання фізичної мережі; акселерація платіжних процесів та забезпечення режиму 24/7/365; мінімізація операційних ризиків, пов'язаних із «людським фактором»; масштабованість бізнесу, що дозволяє банкам конкурувати на глобальному ринку фінансових послуг.

Отже, трансформація розрахунково-касового обслуговування під впливом цифровізації стає вирішальним чинником підвищення інституційної стійкості

банків та забезпечення високої якості клієнтського сервісу в умовах сучасних макроекономічних викликів [10, 20, 46].

Інтеграція штучного інтелекту (AI) у банківську практику відкриває принципово нові можливості для проведення аналітики великих масивів даних (Big Data), що дозволяє здійснювати глибоку персоналізацію фінансових продуктів та превентивно виявляти кіберзагрози.

У науковій літературі процес системної діджиталізації банківського бізнесу класифікується за п'ятьма ключовими етапами:

1. Екстенсивний розвиток digital-каналів (розбудова мережі банкоматів, POS-терміналів та перших систем інтернет-банкінгу).
2. Продуктова інновація (впровадження технологій безконтактних та віртуальних платежів).
3. Трансформація бізнес-моделей (перехід до клієнтоцентрованих стратегій).
4. Когнітивізація сервісів (масштабне використання AI та нейромереж).
5. Формування «цифрової ДНК» (повна інтеграція цифровізації в корпоративну культуру та філософію банку).

На сучасному етапі вітчизняна банківська система перебуває у фазі активного завершення третього етапу, паралельно впроваджуючи інструменти четвертого. Цей процес супроводжується радикальною оптимізацією організаційних структур: спостерігається тенденція до скорочення фізичної мережі структурних підрозділів на користь розвитку омніканальних цифрових платформ. Це дозволяє фінансовим установам суттєво мінімізувати операційні витрати (ОРЕХ) та перерозподілити інвестиційний капітал у технологічний розвиток.

Особливого значення цифрова стійкість набула в умовах форс-мажорних обставин – глобальної пандемії та повномасштабної агресії проти України. Саме висока готовність інфраструктури до дистанційного обслуговування, впровадження безпаперового документообігу, відеоверифікації та біометричної

ідентифікації забезпечила безперервність фінансового сервісу в режимі 24/7/365.

Реагуючи на глобальні тренди, Національний банк України розробив Стратегію розвитку фінтеху до 2025 року, пріоритетні вектори якої включають: перехід до Cashless есоному через розширення екосистеми безготівкових розрахунків; інклюзивний розвиток фінансової грамотності та цифрових навичок населення; створення стабільного фінтех-середовища на засадах Open Banking (відкритої архітектури); інтеграцію національного ринку у єдиний європейський та глобальний фінансовий простір.

Реалізація цих стратегічних орієнтирів вимагає подолання не лише технічних бар'єрів, а й ментальної трансформації споживачів, формування довіри до інноваційних інструментів та розбудови комплексної архітектури кібербезпеки.

Таким чином, у банківському бізнесі розрахунково-касове обслуговування позиціонується як стратегічний базис, що детермінує фінансову стійкість інституцій та гарантує безперервність трансакційної активності клієнтів. Проте під впливом тотальної цифровізації та перманентної ескалації кіберзагроз, традиційна модель розрахунково-касового обслуговування зазнає корінної трансформації. Сучасний вектор розвитку розрахункових сервісів переходить у площину: технологічної конвергенції (інтеграція інноваційних рішень (API, блокчейн, AI) у класичні платіжні процеси); операційної реінженерії (радикальна оптимізація внутрішніх процедур для досягнення максимальної швидкості та мінімізації трансакційних витрат); адаптивної безпеки (впровадження динамічних протоколів захисту та біометричної верифікації для гарантування цілісності даних у мобільному та хмарному середовищах).

Таким чином, модернізація розрахунково-касових операцій сьогодні є не лише технічним оновленням, а критичною передумовою формування конкурентної переваги та забезпечення високої мобільності й інклюзивності банківського сервісу в умовах турбулентного макросередовища.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК КАСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика банку

Банк є юридичною особою, створеною у формі акціонерного товариства. Його діяльність базується на засадах комерційного розрахунку та регулюється Конституцією України, Цивільним та Господарським кодексами, Законами України «Про банки і банківську діяльність», «Про акціонерні товариства» та «Про платіжні послуги». Як суб'єкт первинного фінансового моніторингу, банк суворо дотримується нормативів Національного банку України щодо капіталізації, ліквідності та управління ризиками. Банк є банком з іноземним капіталом, що входить до складу потужної міжнародної фінансової групи, якій належить 60 % акцій. Інші 40 % акцій перебувають у власності Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). Таке поєднання акціонерів детермінує особливу правову модель банку: він одночасно підпорядковується українському законодавству та впроваджує глобальні стандарти корпоративного управління, фінансової звітності (МСФЗ) та етики ведення бізнесу.

У банку реалізована дворівнева система корпоративного управління, яка забезпечує прозорість та ефективний контроль: Загальні збори акціонерів – вищий орган, що приймає стратегічні рішення щодо капіталу та Статуту; Наглядова рада – орган, що здійснює захист прав акціонерів та контроль за діяльністю виконавчого органу, складається з представників іноземних акціонерів та незалежних директорів; Правління – колегіальний виконавчий орган, відповідальний за поточну операційну діяльність, реалізацію стратегії та управління ризиками.

Банк здійснює свою діяльність на підставі банківської ліцензії НБУ, яка дозволяє надання повного спектру фінансових послуг: розрахунково-касове

обслуговування, залучення коштів у депозити, кредитування юридичних та фізичних осіб, валютні операції. Організаційна модель банку є універсальною, що передбачає сегментацію за напрямками: роздрібний бізнес (Retail), середній та малий бізнес (SME) та корпоративний банкінг (Corporate).

Організаційна модель Банку інтегрує жорсткі політики комплаєнсу та антифрод-моніторингу, що базуються на стандартах групи BNP Paribas. Це включає системи протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та суворе доотримання санкційних режимів. Крім того, банківська модель орієнтована на концепцію ESG (Environmental, Social, Governance), що передбачає відповідальне управління ресурсами та підтримку соціально значущих проектів.

В Банку управління розрахунково-касовим обслуговуванням побудоване за функціонально-сегментним принципом, де за кожен етап – від розробки продукту до технічного виконання платежу – відповідають різні департаменти:

1. Департамент корпоративного бізнесу (Corporate Banking). Цей підрозділ є ключовим у формуванні стратегії розрахунково-касового обслуговування для великих підприємств та міжнародних компаній. Функції: розробка індивідуальних тарифних планів, впровадження складних продуктів (наприклад, Cash Management для холдингів), управління великими потоками безготівкових розрахунків.

2. Департамент роздрібного бізнесу (Retail Banking). Відповідає за масові касові та розрахункові операції для фізичних осіб та малого бізнесу. Функції: розробка пакетних пропозицій (All Inclusive), розвиток мережі банкоматів та терміналів самообслуговування, впровадження карткових продуктів.

3. Центр операційної підтримки (Back-office) відповідальний за проведення розрахункових операцій. Саме тут відбувається технічне підтвердження та проведення платежів, які клієнти ініціюють через відділення або онлайн-канали. Функції: обробка міжбанківських платежів через СЕП НБУ, валютний контроль (перевірка експортно-імпортних операцій), моніторинг

кореспондентських рахунків банку.

4. Департамент інформаційних технологій та Digital-банкінгу. Відповідає за працездатність цифрових каналів розрахунково-касового обслуговування. Функції: супровід системи «UKRSIB business» (для юросіб) та додатку «UKRSIB online» (для фізосіб), забезпечення стабільності транзакцій 24/7, інтеграція з платформою «Дія».

5. Управління касових операцій та інкасації. Займається фізичним обігом готівки. Функції: організація роботи кас у відділеннях, підкріплення банкоматів готівкою, інкасація коштів торговельних мереж, перевірка справжньої валюти.

6. Департамент комплаєнсу та фінансового моніторингу. Хоча цей підрозділ не проводить розрахунки напряду, він є «фільтром» для всіх розрахунково-касових операцій. Функції: перевірка законності походження коштів клієнтів (AML), ідентифікація вигодоодержувачів, блокування підозрілих операцій відповідно до вимог НБУ.

Така структура дозволяє банку розділити фронт-офіс (продаж послуг розрахунково-касового обслуговування та спілкування з клієнтом) і бек-офіс (технічне виконання операцій). Це мінімізує операційні ризики та забезпечує високу швидкість обробки платежів, що є критичним для підтримання ліквідності клієнтів.

Фундаментальним підґрунтям для інтерпретації фінансової звітності банку є його облікова політика, яка виступає гарантом повноти та верифікованості облікових процесів. Вона трактується як ієрархічна система принципів, методологічних підходів та регламентованих процедур, що забезпечують формування достовірної звітної інформації.

Стратегічна роль облікової політики реалізується через: системну впорядкованість операційних процесів фінансової установи; методологічну уніфікацію відображення активів, зобов'язань та фінансових результатів; забезпечення цілеспрямованості та функціональної ефективності бухгалтерського контуру.

Банк володіє високим ступенем автономії у формуванні власного облікового ландшафту, що включає проектування внутрішніх форм звітності, регламентацію документообігу, технологій обробки даних та розбудову системи аналітичних рахунків. При цьому нормативно-правовим базисом для розробки облікової політики є профільні Закони України («Про банки і банківську діяльність», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»), нормативні акти НБУ та положення МСФЗ.

Затвердження цього регулятивного документа належить до компетенції Правління банку з подальшою імплементацією в усіх структурних одиницях. Ключовим імперативом облікової політики є її стабільність та послідовність. Коригування політики припускається лише у випадках реформування стандартів НБУ/МСФЗ або за умови, що зміни сприятимуть радикальному підвищенню якості та релевантності інформації для стейкхолдерів.

Обов'язково повинні розроблятися та затверджуватися основні складові облікової політики банку (рис. 2.1).

Відповідно до методологічних стандартів, не вважаються змінами в обліковій політиці такі випадки уточнення облікових процедур:

1. Адаптація до нових економічних подій: впровадження специфічних облікових підходів до операцій чи умов, що за своєю економічною природою суттєво відрізняються від тих, які банк здійснював у попередніх періодах.

2. Інноваційне розширення діяльності: застосування нових облікових методів щодо подій або операцій, які раніше не були представлені у діяльності банку або мали несуттєвий (ігнорований) вплив на показники фінансової звітності.

Облікова політика Банку є стратегічним документом, який визначає сукупність принципів, методів та процедур, що використовуються банком для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Оскільки банк входить до міжнародної групи, його облікова політика є унікальним синтезом національних вимог НБУ та міжнародних стандартів.

Облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовується банком для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності	
Складові облікової політики банку	характеристика аналітичних рахунків внутрішнього плану рахунків;
	додаткові реєстри аналітичного обліку та форми первинних документів, на підставі яких здійснюються операції;
	правила документообороту та технології оброблення облікової інформації;
	перелік визначених прав працівників банку на підписування документів;
	перелік операцій, що потребують додаткового контролю;
	порядок проведення інвентаризації і методи оцінки активів та зобов'язань;
	порядок контролю за здійсненими внутрішніми операціями;
	порядок розрахунків між структурними підрозділами банку (внутрішньосистемні розрахунки);
	порядок консолідації фінансової звітності асоційованих та дочірніх компаній;
	порядок застосування в обліку принципу нарахування доходів та витрат (включаючи порядок амортизації активів банку, формування та використання резервів);
	процедури вивірки та контролю (операцій, звітності);
	інші документи банку, що регулюють питання організації бухгалтерського обліку.

Рис. 2.1. Складові облікової політики банку

Основні засади облікової політики Банку:

1. Методологічна база.

Облікова політика банку ґрунтується на: Міжнародних стандартах фінансової звітності (це обов'язкова вимога для банків в Україні та стандарт материнської компанії); нормативних актах НБУ: Зокрема, Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України; Внутрішніх групових політиках.

2. Ключові принципи обліку:

– Нарухування доходів та витрат: доходи та витрати визнаються в періоді їх виникнення, незалежно від дати фактичного отримання або сплати грошових коштів.

- Обачність: застосування методів оцінки, які запобігають переоцінці активів чи доходів та недооцінці зобов'язань чи витрат. Особливо це стосується формування резервів під кредитні збитки.

- Превалювання сутності над формою: операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми.

3. Облік окремих об'єктів (специфіка РКО та активів):

- Фінансові інструменти: обліковуються згідно з МСФЗ 9. Це означає, що банк використовує модель очікуваних кредитних збитків (ECL) для розрахунку резервів, що робить облік більш прогнозним.

- Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування: визнаються в момент надання послуги (транзакції) або рівномірно упродовж періоду надання послуги (наприклад, щомісячна плата за обслуговування рахунку).

- Валютні операції: переоцінка валютних позицій здійснюється щоденно за офіційним курсом НБУ, а результати відображаються у звіті про прибутки та збитки.

Організаційний аспект реалізації облікової політики:

В Банку за реалізацію облікової політики відповідають: головний бухгалтер (розробляє та контролює дотримання політики); департамент фінансового контролінгу (аналізує відповідність обліку бюджетним показникам).

В Банку запроваджена автоматизована банківська система (АБС). Більшість проводок за розрахунково-касове обслуговування здійснюються автоматично («STP» - Straight Through Processing), що виключає можливість відхилення від облікової політики через людський фактор.

В обліковій політиці банку комісійні доходи поділяються на дві категорії за способом їх визнання:

1. Транзакційні комісії (за конкретну операцію: переказ, видача готівки). Визнаються в обліку миттєво в момент здійснення транзакції.

2. Періодичні комісії (абонентська плата за пакетне обслуговування). Визнаються рівномірно (упродовж місяця), оскільки послуга надається безперервно.

Особливості обліку в Банку:

1. Принцип Straight Through Processing (STP): в Банку облік розрахунково-касового обслуговування майже на 100 % автоматизований. Проводки формуються не бухгалтером вручну, а алгоритмом АБС (автоматизованої банківської системи) в момент натискання клієнтом кнопки «Надіслати» у додатку. Це мінімізує дебіторську заборгованість клієнтів перед банком.

2. Валютний аспект: якщо комісія стягується у валюті (за міжнародний переказ SWIFT), банк здійснює перерахунок у гривню за офіційним курсом НБУ на дату операції. Будь-яка різниця в курсі відображається на рахунках 6204 «Результат від купівлі-продажу іноземної валюти».

3. Контроль та аналітика: Облікова політика банку вимагає деталізації доходів не лише за видом послуги, а й за центрами прибутку (Business Lines). Це дозволяє банку бачити, який сегмент (Retail, SME чи Corporate) генерує більше прибутку від розрахунково-касового обслуговування.

Таким чином, облікова політика забезпечує точність відображення доходів у реальному часі, що дозволяє менеджменту Банку приймати оперативні рішення щодо зміни тарифної політики або впровадження нових цифрових продуктів.

2.2. Облік операцій з готівковими коштами та банківськими металами

Фундаментальною вимогою до здійснення банківської діяльності є обов'язкове та належне документування всіх типів операцій. Роль базового верифікатора в системі бухгалтерського обліку виконує первинний документ, що містить вичерпні відомості про зміст та суб'єктів фінансово-господарської події.

Для систематизації інформаційних потоків та оптимізації процесів обробки

даних у банку формуються зведені облікові реєстри, які акумулюють показники окремих первинних документів у межах однорідних операційних груп.

В умовах цифрової трансформації особливої актуальності набуває застосування електронних первинних документів. Їх використання в обліковому контурі банку є легітимним виключно за умови повної відповідності нормам законодавства України про електронний документообіг та електронні довірчі послуги. Це передбачає обов'язкову наявність кваліфікованого електронного підпису (КЕП) та забезпечення цілісності й архівації цифрових даних упродовж встановленого законодавством терміну.

Валідація та верифікація будь-якої банківської транзакції в системі бухгалтерського обліку базується на принципі суворого документування. Первинний документ виступає як базовий носій інформації про економічну сутність операції, її суб'єктів та параметри. З метою оптимізації облікових циклів та консолідації однорідних даних допускається формування зведених облікових реєстрів. У сучасній банківській системі пріоритет надається електронним первинним документам. Їх використання в обліковому контурі регулюється законодавством України про електронні довірчі послуги та документообіг, що передбачає обов'язкову наявність кваліфікованих електронних підписів (КЕП).

Науково-методичний підхід до класифікації первинної документації банку передбачає її групування за двома основними критеріями [13, 21, 24, 26]:

1. За генезисом (місцем формування): зовнішні документи: вхідна кореспонденція та платіжні інструкції, отримані від клієнтів, контрагентів, органів державного виконання або інших фінансових установ; внутрішні документи: розпорядчі та облікові форми, що генеруються безпосередньо структурними підрозділами банку для забезпечення внутрішньогосподарської діяльності.

2. За функціональним змістом (типом операцій): касові документи: забезпечують облік операцій з готівковими коштами та цінностями; меморіальні документи: призначені для проведення безготівкових розрахунків, відображення

операцій між банками та клієнтами, а також для здійснення внутрішньобанківських коригувань та списань.

Процедурний аспект ведення обліку в банку базується на чіткій диференціації документів за типом фінансових потоків та вимогами регулятора:

1. Документування готівкового обігу: для реєстрації та легітимізації операцій з готівковими коштами використовуються касові документи. Їхнє формування та обробка суворо регламентовані нормативно-правовими актами Національного банку України, що визначають стандарти організації касової роботи. Це гарантує високий рівень контролю за фізичним рухом цінностей та безпеку сховищ.

2. Безготівкові та меморіальні операції: меморіальні документи є основним інструментом фіксації безготівкових розрахунків між банком та його контрагентами. Вони забезпечують відображення транзакцій у системі бухгалтерського обліку згідно з чинними методологічними стандартами НБУ.

3. Внутрішньобанківський та позабалансовий облік: окремий пласт облікових процедур складають внутрішні операції банку та транзакції за позабалансовими рахунками. Основним документом у цьому контурі виступає меморіальний ордер. Його складання базується на синтезі загальних вимог регулятора та специфічних внутрішніх процедур банку, що дозволяє деталізувати облік гарантій, зобов'язань та майна, яке не відображається на балансі.

Для забезпечення правової та облікової легітимності первинні документи банку повинні містити вичерпний перелік обов'язкових реквізитів. Ключовим аспектом є чітка ідентифікація бухгалтерських параметрів операції, що передбачає обов'язкове зазначення: кореспондуючих рахунків за дебетом і кредитом; вартісної оцінки (суми операції); часових параметрів (дати фактичного виконання).

Особлива увага приділяється системі авторизації та контролю. Кожен документ має бути засвідчений підписом відповідального виконавця. У

випадках, передбачених внутрішніми регламентами банку або вимогами НБУ щодо операцій з підвищеним ризиком, документ потребує додаткової верифікації контролером або санкціонування уповноваженою особою на підставі відповідного розпорядження.

Щодо візуальної форми документів, банківська установа керується двома підходами: типізація: використання стандартних бланків форм, що офіційно затверджені нормативно-правовими актами України; адаптація: розробка та використання самостійно виготовлених бланків. При цьому ключовою умовою є обов'язкова наявність у таких формах усіх законодавчо визначених реквізитів, що забезпечує їх юридичну силу та сумісність з автоматизованими системами обліку. Обов'язкові реквізити первинних та зведених облікових документів в паперовій/електронній формі (рис. 2.2):

Первинний документ - документ, який містить відомості про операцію	
Обов'язкові реквізити первинних документів	назва документа (форми);
	дата складання;
	найменування банку, від імені якого складений документ;
	зміст та обсяг операції (підстави для її здійснення) та одиниця її виміру;
	посади осіб, відповідальних за здійснення операції та правильність її оформлення;
	особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні операції.

Рис. 2.2. Обов'язкові реквізити первинних документів

Методологія банківського обліку передбачає сувору специфікацію реквізитів первинної документації. Банківська установа наділена правом самостійно імплементувати додаткові реквізити до паперових та електронних форм документів, виходячи з потреб внутрішнього контролю та аналітики.

Проте критичною умовою юридичної сили документа є наявність усіх обов'язкових реквізитів. Документи, оформлені з порушенням цієї вимоги,

визначаються недійсними та позбавляються статусу підстави для здійснення бухгалтерських проводок.

Система безпеки та автентичності в банку базується на наступних імперативах: заборона корегування (внесення будь-яких виправлень у первинні документи суворо заборонено, за винятком вузького переліку випадків, санкціонованих спеціальними нормативними актами НБУ); валідація електронних підписів (банк впроваджує автоматизований контроль цілісності даних. Електронні документи, що мають негативний результат перевірки кваліфікованого електронного підпису (КЕП), автоматично відхиляються від виконання); персоналізація відповідальності (правовий обов'язок за своєчасність формування облікових регістрів та достовірність відображеної в них інформації покладається безпосередньо на осіб, які авторизували (підписали) ці документи).

План рахунків банків України виступає як фундаментальна класифікаційна система, що забезпечує суцільну та безперервну реєстрацію всіх банківських транзакцій. Його головною метою є формування інформаційної бази для складання прозорості та релевантної фінансової звітності.

Класифікація балансових рахунків у цій системі базується на трирівневому принципі: за категоріями контрагентів, специфікою операцій та рівнем ліквідності активів чи зобов'язань. Особливу роль у забезпеченні достовірності оцінки об'єктів обліку відіграють контрарні рахунки. Це регулюючі рахунки, показники яких коригують залишкову вартість активів або пасивів. Вони поділяються на:

- Контрактивні рахунки: призначені для коригування показників активних рахунків (наприклад, резерви під кредитні збитки чи знос основних засобів). Облік за цими рахунками ведеться за правилами пасивних рахунків (збільшення за кредитом, зменшення за дебетом).

- Контрпасивні рахунки: використовуються для регулювання пасивних рахунків. Операції за ними відображаються за методикою активних рахунків (збільшення за дебетом, зменшення за кредитом).

До окремої категорії належать транзитні рахунки – тимчасові облікові реєстри, призначені для акумулювання платежів на період до їхнього перерахування за цільовим призначенням. Їх використання суворо регламентується внутрішніми процедурами банку та нормативними актами НБУ.

Аналітична глибина Плану рахунків забезпечується за рахунок чотиризначної цифрової структури: перший розряд – ідентифікує приналежність до відповідного класу рахунків; другий та третій розряди – деталізують інформацію в межах конкретної групи рахунків; четвертий розряд – забезпечує фінальну специфікацію об'єкта обліку всередині групи.

Клас 1 «Казначейські та міжбанківські операції» Плану рахунків виступає системним інструментом для реєстрації та контролю фінансових взаємовідносин банку з іншими суб'єктами банківського сектору. Цей сегмент обліку охоплює трансакції з Національним банком України (регулятором), вітчизняними комерційними банками та іноземними кореспондентами.

Функціональний контент Першого класу забезпечує детальне відображення таких стратегічних напрямів: управління готівковими ресурсами та ліквідністю; операції з банківськими металами; міжбанківське кредитування та залучення депозитів; взаємодія з НБУ в контексті механізмів рефінансування та операцій із цінними паперами [25, 49].

В межах Класу 1 виокремлено розділ 11 «Банківські метали», який призначений виключно для обліку власних запасів золота, срібла, платини та металів платинової групи, що відповідають стандартам банківських металів.

Ключовим принципом облікової політики в цьому розділі є суворе розмежування прав власності:

- Балансовий облік (розділ 11): відображаються метали, що належать банку на правах власності та становлять частину його активів.

- Позабалансовий облік: дорогоцінні метали, що прийняті банком на зберігання за дорученням третіх сторін (клієнтів або контрагентів), підлягають відображенню на позабалансових рахунках. Це забезпечує коректне

представлення структури активів банку, виключаючи з неї майно, яке не є власністю фінансової установи.

Ведення обліку касових операцій у банках відбувається відповідно до Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затвердженою Постановою Правління національного банку України від 25.09.2018 р. №103 [26] та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затвердженої Постановою Правління національного банку України від 20.10.2004 р. № 495 [24].

Правовою основою для здійснення банком операцій із готівковими коштами є відповідна ліцензія Національного банку України. Система касового обслуговування базується на поєднанні фізичної інфраструктури та автоматизованих систем самообслуговування. Каса банку – це цілісна мережа, що акумулює ресурси операційних кас відділень, пунктів дистанційного сервісу, валютообмінних офісів, а також програмно-технічних комплексів самообслуговування (ПТКС) та банкоматів. Операційна каса – це спеціалізований касовий вузол у структурі банку (або філії), де безпосередньо реалізуються касові транзакції. Касове обслуговування – це комплекс сервісів із приймання, видачі та обміну готівкових коштів. Процедурною базою для цих послуг є Єдиний договір банківського обслуговування (ЄДБО) та нормативні вимоги профільних інструкцій регулятора.

Касові операції охоплюють широкий спектр дій із грошовими знаками (банкнотами та монетами), а саме: приймання та видача готівки клієнтам; конвертаційні та обмінні операції (обмін номіналів, заміна невідповідних або вилучених із обігу грошових знаків); робота із сумнівними банкнотами та валютообмінні транзакції; операції з інвестиційними активами: банківськими металами, пам'ятними монетами та сувенірною продукцією; приймання на інкасо банкнот та чеків в іноземній валюті, а також облік інших цінностей за балансовими та позабалансовими рахунками.

Будь-яка касова подія має бути зафіксована за допомогою касового документа, який може існувати в паперовій або електронній формі. Залежно від обраної банком технології та потреб клієнта, документообіг реалізується у трьох форматах: традиційний (паперові примірники для обох сторін (банку та клієнта)); змішаний (електронний документ для внутрішнього обліку банку та паперова копія для підтвердження операції клієнтом); цифровий (повністю електронний формат взаємодії між банком та клієнтом, що базується на використанні цифрових підписів).

Діяльність касового вузла банку чітко розмежована за часовими інтервалами та технологічними стандартами, що забезпечує безперервність обслуговування та надійність обліку. Окрім стандартного операційного часу, банк використовує післяопераційний час (включаючи вихідні та святкові дні) для надання касових послуг. Ключовою особливістю цього періоду є те, що транзакції відображаються в бухгалтерському обліку не пізніше наступного повноцінного операційного дня, що дозволяє банку підтримувати гнучкий графік роботи з клієнтами.

Для забезпечення цілісності цінностей використовуються сховища – спеціалізовані приміщення, що відповідають чинним Правилам НБУ з організації захисту приміщень. Технічні засоби: сейфи, депозитні системи та сейфи банкоматів (АТМ). Режим зберігання передбачає, що упродовж робочого дня цінності можуть знаходитися у мобільних візках, металевих шафах або ящиках на робочих місцях, але після завершення зміни вони обов'язково переміщуються до капітальних сховищ.

Банк здійснює касовий сервіс із застосуванням електронних підписів (ЕП) та печаток. У разі використання вдосконалених або простих ЕП, договір із клієнтом повинен детально регламентувати: процедуру визнання юридичної сили електронних документів; алгоритм розподілу ризиків та відповідальності за можливі збитки між банком, клієнтом та третіми особами.

Банк забезпечує багаторівневий контроль за готівковим обігом, що

включає: верифікацію справжності: обов'язкова перевірка платіжності банкнот за допомогою спеціалізованого обладнання та довідників банків-емітентів; прозорість операцій: обладнання робочого місця касира має дозволяти клієнту візуально контролювати процес перерахунку готівки; персональну відповідальність: за сховище відповідають щонайменше двоє осіб (колегіальна відповідальність). Одноосібне керування сховищем допускається як виняток при ліміті цінностей до 20 мінімальних зарплат. Встановлено також кваліфікаційний поріг: стаж роботи відповідальних осіб має становити від 3 місяців (для відділень) до 1 року (для банку/філії).

Організація касової роботи регулюється внутрішнім Положенням про касові операції. Банк має право використовувати АТМ для автоматизації процесів. Видача готівки працівникам банку під звіт та подальше звітування за нею здійснюється у суворій відповідності до норм трудового та фінансового законодавства України.

Діяльність банку (філії або відділення) у сфері обігу валютних цінностей у готівковій формі базується на принципах прозорості та суворого документування. Це охоплює операції з купівлі, продажу та обміну банківських металів через операційні каси, а також проведення валютно-обмінних транзакцій. Легітимізація торгівлі валютними цінностями здійснюється виключно на підставі касових документів. У контексті роботи з платіжними системами (приймання та виплата готівкових переказів) такі документи повинні містити повний перелік обов'язкових реквізитів, що визначені правилами відповідної системи та вимогами регулятора.

Сучасна технологічна модель банку передбачає широке використання платіжних пристроїв (банкоматів, терміналів) для проведення касових операцій. Банк або небанківська фінансова установа має право самостійно розробляти форми касових документів, що генеруються такими пристроями. При проектуванні цих форм банк зобов'язаний збалансувати технічні можливості обладнання з необхідністю збереження всіх законодавчо встановлених

обов'язкових реквізитів, що забезпечує юридичну силу чека або квитанції.

Касові документи повинні містити такі обов'язкові реквізити, які наведено на рис. 2.3.

Реквізити касових документів	найменування банку, який здійснює касову операцію;
	дата здійснення операції;
	зазначення платника та отримувача;
	сума касової операції;
	маса банківського металу (за операціями з банківськими металами);
	призначення платежу;
	власноручні підписи або ЕП платника/отримувача;
	власноручний підпис або кваліфікований ЕП працівника банку (філії, відділення), уповноваженого здійснювати касову операцію;
	номер рахунку отримувача (у разі зарахування суми переказу на рахунок);
	номер рахунку отримувача (у разі зарахування суми переказу на рахунок);
	найменування банку отримувача (у разі зарахування суми переказу на рахунок).

Рис. 2.3. Реквізити касових документів банку

З метою забезпечення високого рівня безпеки та дотримання принципів «Знай свого клієнта», банківська документація може бути додатково засвідчена електронною печаткою. При здійсненні операцій з видачі готівкових коштів або банківських металів (на підставі грошових чеків, заяв на видачу готівки чи металів) встановлюються суворі вимоги до заповнення реквізитів, незалежно від обсягу транзакції. Обов'язковим елементом таких документів є вичерпні дані про документ, що посвідчує особу отримувача та має юридичну силу для укладання правочинів на території України. Необхідні ідентифікаційні дані:

1. Типологія документа: чітке зазначення найменування пред'явленого документа (паспорт громадянина України або інший легітимний замінник, передбачений чинним законодавством).

2. Технічні параметри документа: реєстрація серії (за наявності), унікального номера та дати видачі документа отримувача.

3. Емітент документа: для резидентів: повне найменування установи або органу, що видав документ; для нерезидентів: деталізація реквізитів іноземного паспорта (або аналогічного документа), включаючи дату видачі, орган емісії та обов'язкове зазначення громадянства (підданства).

У касових ордерах на приймання та видачу готівки/банківських металів співробітниками банку (філії, відділення) зазначаються прізвище, ім'я, по батькові одержувача, найменування та номер документа (посвідчення/перепустки). Дозволяється заповнення від руки чи з використанням технічних засобів.

Банк (філія, відділення) протягом операційного часу на касових документах проставляє поточну дату здійснення касової операції, а в післяопераційний час - поточну дату і час приймання документів або напис чи штамп «вечірня» або «післяопераційний час». Банк (філія, відділення) виконані протягом операційного часу касові операції відображає в бухгалтерському обліку в цей самий операційний день, а в післяопераційний час - не пізніше наступного операційного дня.

Банку (філії, відділенню) забороняється під час здійснення касових операцій виправляти в касових документах такі реквізити:

- 1) номери рахунків (за винятком зміни номера рахунку на грошових чеках у зв'язку з реорганізацією банку);
- 2) найменування клієнта;
- 3) суми/масу банківського металу;
- 4) призначення платежу;
- 5) прізвища, імені, по батькові отримувача (платника).

Банк (філія, відділення) повертає касовий документ і готівку платнику, якщо прибутковий документ не заповнено або заповнено з порушенням вимог (виправлення реквізитів). Якщо сума наявних коштів менша, ніж сума платежу,

то клієнт додає потрібну суму готівки або операція не виконується, а документ і готівка повертається платнику. Банк (філія, відділення) визначає Положенням про організацію роботи щодо здійснення касових операцій порядок анулювання касової операції. Ці вимоги поширюються і на касові документи, якими оформляються операції з банківськими металами.

Банк відображає касові операції в обліку залежно від часу їх здійснення: транзакції операційного дня проводяться дата в дату, а післяопераційні (марковані штампом «вечірня» або «післяопераційний час») – не пізніше наступного робочого дня.

При оформленні документів на готівку або банківські метали суворо заборонено виправляти критичні реквізити: номери рахунків, найменування клієнта, ПІБ сторін, суму (масу) та призначення платежу. У разі виявлення помилок, виправлень або дефіциту коштів у клієнта, банк зобов'язаний відмовити у виконанні операції та повернути готівку й документи платнику. Порядок повного анулювання помилково проведених операцій визначається внутрішнім Положенням банку.

При отриманні прибуткових касових документів банк здійснює контроль повноти заповнення реквізитів та верифікацію підписів. Для паперових форм проводиться перевірка тотожності власноручних підписів персоналу наявним зразкам, а для електронних – валідація кваліфікованих ЕП та електронної печатки банку. Безпосереднє приймання готівки в операційну касу передбачає обов'язковий перерахунок: банкноти перевіряються суцільним поаркушним методом, а монети – за кружками.

Для обліку готівкових коштів у національній та іноземній валютах використовується рахунок 1001 «Банкноти та монети в касі банку» (клас 1, розділ 10). За дебетом рахунку відображається надходження готівки: внески клієнтів для зарахування на рахунки, підкріплення з НБУ або інших банків, повернення невикористаних підзвітних сум, а також виручка з обмінних пунктів та інкасовані залишки з платіжних пристроїв (АТМ/ПТКС). За кредитом рахунку

фіксується вибуття готівки: видача коштів клієнтам, відправлення підкріплень до регулятора чи інших фінансових установ, а також завантаження готівки в банкомати, обмінні пункти та видача сум під звіт працівникам.

Зарахування готівки в національній та іноземній валютах через каси банку фіксується в обліку на підставі первинних прибуткових документів, склад і форма яких регламентовані нормативними актами НБУ. Дані операції супроводжуються типовими бухгалтерськими проведеннями, що забезпечують одночасне відображення фактичного надходження коштів у сховище (дебет рахунку 1001) та їх зарахування на відповідні рахунки отримувачів (кредит рахунків клієнтів або банку).

Бухгалтерське відображення прибуткових операцій здійснюється за дебетом рахунків 1001 (готівка в касі) або 1002 (готівка в дорозі/ПТКС) у кореспонденції з кредитом таких рахунків:

- Для юридичних осіб: зарахування внесків на поточні або бюджетні рахунки (2600, 2650, 2520, 2530).
- Для фізичних осіб: поповнення поточних, карткових або депозитних рахунків (2620, 2622, 2630).
- За спеціальними операціями: зарахування валюти на розподільчі рахунки (2603) або перекази на користь третіх осіб (інших банків чи клієнтів) через транзитні рахунки та рахунки розрахунків (2902, 2909).

Видача готівки в національній та іноземній валютах здійснюється на підставі видаткових документів і відображається за кредитом рахунків 1001 або 1002 у кореспонденції з дебетом відповідних рахунків:

- Для юридичних осіб та підприємців: списання з поточних, бюджетних або інших рахунків (2600, 2650, 2520, 2530);
- Для бюджетних організацій: виплата за грошовими чеками (2570, 2571);
- Для фізичних осіб: видача коштів з поточних, карткових або депозитних рахунків (2620, 2622, 2630).

Окрему групу складають операції з переказів та комісійних винагород:

– Перекази без відкриття рахунку: приймання готівки для відправлення відображається як дебет 1001, 1002 – кредит 2902, 2909, а виплата отриманого переказу – зворотним проведенням дебет 2902, 2909 – кредит 1001, 1002.

– Комісійні доходи: сплата клієнтами послуг банку готівкою фіксується за дебетом касових рахунків і кредитом рахунків доходів (група 651).

Також, при видачі готівки через касу для потреб підзвітних осіб банку (в межах лімітів та розпоряджень), кошти списуються з відповідних аналітичних рахунків у кореспонденції з рахунками обліку готівки в касі.

Виплата готівки через відповідальну особу: процедура передбачає тимчасове депонування коштів та їх видачу під звіт для подальшої виплати клієнтам (фізичним особам).

1. Етап ініціації: кошти списуються з рахунку клієнта на транзитний рахунок (дебет 2620 – кредит 2909) з одночасною видачею готівки відповідальній особі (дебет 1007 – кредит 1001, 1002).

2. Етап підтвердження: після надання документів про отримання коштів одержувачами, транзитний рахунок закривається (дебет 2909 – кредит 1007).

3. Повернення залишків: невиплачені суми повертаються в касу банку та відновлюються на рахунку клієнта через зворотні проведення (дебет 1001 – кредит 1007 та дебет 2909 – кредит 2620).

Інкасація готівкової виручки: Бухгалтерський облік інкасації базується на використанні рахунку 1005 «Готівка в дорозі»:

– Прийняття цінностей: при отриманні інкасаторами сумок із готівкою сума списується з рахунку клієнта або банку-кореспондента (кредит 2600, 1200, 1600) на рахунок дебет 1005.

– Зарахування після перерахунку: після фізичного надходження готівки до каси та її верифікації здійснюється проведення дебет 1001 – кредит 1005.

– Врегулювання розбіжностей: виявлені надлишки дозараховуються безпосередньо на рахунки клієнтів (дебет 1001 – кредит 2600), а суми нестач сторнуються або списуються з рахунків клієнтів у кореспонденції з рахунком

готівки в дорозі (дебет 2600 – кредит 1005).

Регламент підкріплення та здавання готівки до установ НБУ:

- Організаційні засади та ідентифікація: взаємодія банку з територіальними управліннями (ТУ) НБУ базується на договорах про касове обслуговування. Для забезпечення легітимності операцій банк подає до ТУ картки зі зразками підписів відповідальних осіб та відбитками печаток. Будь-які зміни у складі посадових осіб потребують оновлення карток у тижневий строк.

- Планування та подання заявок: процес підкріплення або здавання надлишків готівки (придатної та зношеної) здійснюється через спеціалізований програмний комплекс. Банк завчасно надсилає електронні заявки з деталізацією сум у розрізі номіналів. ТУ НБУ аналізує ці запити, враховуючи структуру грошового обігу та фактичну наявність запасів, після чого визначає остаточні обсяги операцій.

- Процедура підкріплення каси: видача готівки з оборотних кас ТУ НБУ проводиться за умови попереднього списання відповідних сум із кореспондентського рахунку банку. Готівка видається уповноваженим особам за видатковим касовим ордером та довіреністю. Обов'язковою вимогою є отримання коштів виключно в цілісній упаковці установ НБУ, Центрального сховища або Банкотно-монетного двору.

- Здавання готівкових надлишків: банк здає готівку до прибуткових кас територіального управління НБУ через уповноважених осіб або інкасаторів. Банкноти передаються повними пачками (для великих номіналів від 100 до 1000 грн допускаються неповні пачки) без поаркушного перерахування. Критичною вимогою до пакування є формування корінців одним касиром за одну дату, що забезпечує персоналізацію відповідальності при подальшому обробленні коштів у регуляторі.

Процес управління ліквідністю через готівкове підкріплення базується на використанні транзитних рахунків дебіторської та кредиторської заборгованості:

- Підкріплення каси: переказ коштів із коррахунку (дебет 1811 – кредит

1200) з наступним оприбуткуванням готівки в касу (дебет 1001, 1002 – кредит 1811).

– Здавання надлишків: видача коштів під звіт (дебет 1007 – кредит 1001) та зарахування на коррахунок після верифікації регулятором (дебет 1200 – кредит 1911 одночасно з дебет 1911 – кредит 1007). Якщо здавання здійснюється через інкасацію іншого банку, використовується пряма кореспонденція з рахунком дебіторської заборгованості (1811).

Режим роботи та кадри: управління сховищем здійснюється на засадах колегіальної відповідальності (не менше двох осіб). Встановлено суворі вимоги до професійного досвіду: для банку та філій – стаж від одного року, для відділень – не менше шести місяців.

Облік та контроль у сховищі: у сховищі підлягають зберіганню готівка, валютні чеки, банківські метали та бланки суворої звітності. Основним реєстром обліку є Книга обліку готівки, яку веде завідувач каси. Для значних обсягів іноземної валюти та бланків суворої звітності передбачено ведення окремих спеціалізованих книг.

Процедура закриття дня: перед опечатуванням сховища відповідальні особи зобов'язані провести контрольну звірку:

1. Перевірити повноту внесення цінностей, книг та документів.
2. Зіставити фактичну наявність готівки з даними бухгалтерського обліку.
3. Забезпечити фінальну верифікацію головним бухгалтером, який підтверджує відповідність записів у книзі обліку фактичним залишкам у сховищі.

Ревізія готівки та цінностей є ключовим інструментом внутрішнього контролю. Вона проводиться комісією за наказом керівника у таких випадках:

- Планово: не рідше одного разу на півріччя та обов'язково станом на 1 січня.
- Позапланово: при зміні керівництва (директора, головного бухгалтера, завідувача каси) або тимчасовій заміні відповідальних осіб.

- Щомісячно: для касирів, які мають перехідні залишки валютних цінностей.

Ревізія здійснюється у присутності осіб, відповідальних за схоронність цінностей. Результати фіксуються у звітності касира та спеціальній книзі реєстрації ревізій із зазначенням дати та учасників процесу. У разі виявлення розбіжностей складається відповідний акт. Виявлені відхилення відображаються в обліку наступним чином:

- Надлишки: підлягають оприбуткуванню як операційний дохід банку: дебет 1001 – кредит 6399 (Інші операційні доходи).

- Нестачі: незалежно від розміру, сума нестачі негайно списується з каси та визнається дебіторською заборгованістю конкретного працівника: фіксація нестачі: дебет 3552 – кредит 1001. Погашення збитків працівником: дебет 1001 – кредит 3552.

Касові працівники несуть повну матеріальну відповідальність за збереження довірених їм цінностей. У разі нестачі, окрім фінансового відшкодування, керівник установи зобов'язаний надати вищій установі пояснення винної особи та звіт про вжиті заходи для усунення причин касових прорахунків.

Таким чином, ефективна організація обліку касово-розрахункових операцій в Банку дозволяє не лише забезпечувати високу якість клієнтського сервісу, а й підтримувати оптимальний рівень касової ліквідності, що є критично важливим для стабільного функціонування банківської установи в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З РОЗРАХУНКОВО-КАСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

3.1. Аналіз фінансово-майнового стану банку

Банк – це універсальний банк, зареєстрований в Україні як акціонерне товариство, що має статус підприємства суспільного інтересу та посідає провідні позиції у національних фінансових рейтингах (додаток А). Ключовим акціонером та контролюючою стороною установи є міжнародна група, яка володіє 60 % акцій, а підтримка Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) додатково зміцнює його стабільність.

Станом на кінець 2024 р. структура банку включає дочірні компанії, при цьому капітал установи залишається стабільним. Володіючи найвищим кредитним рейтингом uaAAA, банк надає послуги міжнародного рівня на підставі ліцензій НБУ, НКЦПФР та Міністерства фінансів. Як учасник Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Банк забезпечує повний захист депозитів під час воєнного стану та три місяці після його завершення [3].

У 2024 р. банк був визнаний одним із 50 найбільших приватних інвесторів країни за версією NV та найнадійнішим роздрібним банком за оцінкою видання «Фокус». Обслуговуючи понад 2 млн клієнтів, установа розвиває мережу з 221 відділення, включаючи нові інклюзивні локації у Бучі, Вишневому та інших містах, а також забезпечує безперебійну роботу через систему POWER BANKING і резервний дата-центр за кордоном. Крім фінансової діяльності, банк активно інвестує в енергонезалежність України через пільгове кредитування, підтримує жіноче підприємництво у співпраці з «Дія.Бізнес» та реалізує соціальні ініціативи для ветеранів у межах платформи We're proud.

Спрямовуючи значні кошти в державні цінні папери та податкові платежі, Банк продовжує відігравати ключову роль у стабілізації економіки та розвитку

технологічного банкінгу в Україні.

Також, упродовж 2024 р. Банк активно фінансував проекти у сфері відновлювальної енергетики та розпочав впровадження інноваційних кредитних продуктів, спрямованих на стимулювання трансформації бізнесу. Ключовою особливістю цих рішень стало використання механізму, прив'язаного до виконання показників ESG KPI або відповідних рейтингів, що дозволяє клієнтам поступово знижувати відсоткову ставку за умови досягнення конкретних екологічних та соціальних цілей [3]. Крім того, банк надавав фінансову підтримку компаніям, чия діяльність сприяє розвитку циркулярної економіки та забезпечує стаке водокористування. Завдяки застосуванню знижених відсоткових ставок установа створює сприятливі умови для масштабування екологічно відповідального бізнесу в Україні та зміцнення його сталого розвитку.

Банк підтверджує свій статус одного з лідерів українського ринку за обсягами та якістю операцій з іноземною валютою. Завдяки формуванню збалансованого портфеля клієнтів, що включає як експортерів, так і імпортерів, установа має можливість пропонувати найбільш вигідні тарифні умови на ринку. Попри виклики воєнного стану, банк стабільно забезпечує високий рівень сервісу та надає широкий спектр продуктів ринку капіталів, дозволених регулятором, зокрема здійснює активну торгівлю облігаціями внутрішньої державної позики (ОВДП).

Клієнтська база банку охоплює стратегічно важливі галузі економіки: серед імпортерів ключовими є сектори товарів широкого вжитку (FMCG), електроніки, фармацевтики, автомобільної дистрибуції, а також постачальники палива, добрив та сільськогосподарської техніки.

Водночас основними експортними напрямками, які обслуговує банк, є IT-сфера та телекомунікації, металургійна та гірничодобувна промисловість, а також виробники й трейдери агропродукції.

Банк приділяє значну увагу впровадженню та вдосконаленню цифрових

сервісів для своїх клієнтів. Ключовим елементом цієї стратегії є мобільний додаток UKRSIB business – універсальне технологічне рішення, розроблене для ефективного управління фінансами як великого корпоративного бізнесу, так і приватних підприємців.

Місію, бачення та цінності Банку представлено на рис. 3.1 [3].

<i>Місія</i>	<i>Бачення</i>	<i>Цінності банку</i>
• бути стабільним партнером, який пропонує сучасний та надійний банкінг за підтримки провідної європейської групи, дбає про клієнтів і працівників, сприяє зміцненню української економіки, позитивно впливає на розвиток суспільства.	• бути міжнародним банком, що має найбільшу довіру та робить свій внесок до розвитку здорової економіки України, через гнучкий та зважений підхід з урахуванням ризиків; привабливим і передбачуваним фінансовим партнером для відповідальних клієнтів; і залишатись найкращим місцем роботи.	• фокус на клієнтах; • порядність; • ініціативність; • прагнення до розвитку; • команда.

Рис. 3.1. Місія, бачення та цінності Банку

У трирічній перспективі Банк фокусується на зміцненні фінансової стабільності через ефективний ризик-менеджмент та швидку адаптацію до динамічного ринкового середовища. Пріоритетним напрямком є цифрова трансформація, що передбачає впровадження інноваційних сервісів, розвиток дистанційного обслуговування та інтеграцію сучасних технологій для покращення клієнтського досвіду.

Банк прагне забезпечувати споживачів максимально ефективними фінансовими рішеннями, одночасно посилюючи підтримку національної економіки. Це включає активну участь у державних програмах та майбутній післявоєнній відбудові України, зокрема через фінансування інфраструктурних проєктів.

Важливою складовою стратегії є розширення співпраці з ЄБРР для

реалізації спільних ініціатив, спрямованих на розвиток підприємництва. Крім того, банк залишається відданим принципам корпоративної соціальної відповідальності, підтримуючи екологічні проекти, сталий розвиток, залучення молодих талантів та реінтеграцію ветеранів.

Глобальна мета установи – виступати надійним партнером у розвитку країни, нарощуючи присутність у ключових нішах кредитування та інновацій, водночас дбаючи про добробут працівників і позитивний вплив діяльності на суспільство.

Комплексна оцінка фінансово-майнового стану банку передбачає глибокий аналіз його ефективності, стійкості, рівня ліквідності та платоспроможності.

Таке дослідження є критично важливим для широкого кола зацікавлених сторін, включаючи акціонерів, регуляторні органи, вкладників та потенційних інвесторів, оскільки воно дозволяє чітко розмежувати склад майна банку та реальну стабільність його фінансових показників.

У межах аналізу майнового стану першочергова увага приділяється структурі та якості активів. Цей процес включає детальне вивчення складу та динаміки ресурсів, що дає змогу відстежити зміни у розподілі капіталу з часом [30, 33, 47]. Крім того, здійснюється оцінка активів за рівнем ризику: визначається баланс між високоліквідними, проте малоприбутковими інструментами (такими як кошти на рахунках у Національному банку України або цінні папери) та активами з високим рівнем дохідності, що супроводжуються більшими ризиками, зокрема кредитним портфелем банку.

На основі даних консолідованих Звітів про фінансовий стан (додатки Б.1, В.1, Г.1) проведемо поглиблений аналіз складу, структури та динаміки активів Банку за даними на кінець 2022-2024 рр. (табл. 3.1).

Аналіз даних табл. 3.1 свідчить про стрімке зростання масштабів діяльності Банку у період воєнного стану. За три роки загальна вартість активів (майна) банку збільшилася на 55,9 % (або на 60,6 млрд грн), досягнувши станом

Таблиця 3.1

Склад і динаміка майна Банку за даними на кінець 2022-2024 рр.

Вид активів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сум- ку	сума, тис. грн	у % до під- сум- ку	сума, тис. грн	у % до під- сум- ку	суми, тис. грн	част- ки, в. п.	у %
Готівка	2695862	2,5	1909485	1,3	2390037	1,4	-305825	-1,1	-11,3
Кошти обо- в'язкових ре- зервів банку і короткостро- кові розмі- щення в НБУ	5282421	4,9	11899006	8,4	12079802	7,2	+6797381	+2,3	у 2,3 р. б.
Кореспонден- тські ранунки, депозити та кредити овер- найт у банках	34439848	31,8	28532835	20,1	40769724	24,1	+6329876	-7,7	+18,4
Кредити та аванси банкам	379898	0,3	20	0,0	20	0,0	-379878	-0,3	-100,0
Похідні фі- нансові активи	-	-	14096	0,0	9764	0,0	+9764	+0,0	×
Кредити та аванси клієн- там	14746900	13,6	11237375	7,9	12475246	7,4	-2271654	-6,2	-15,4
Інвестиції в цінні папери	45696409	42,1	82999939	58,5	95065496	56,2	+49369087	+14,1	у 2,1 р. б.
Основні засоби	1309552	1,2	1845668	1,3	2275761	1,3	+966209	+0,1	+73,8
Інвестиційна нерухомість	-	-	340	0,0	321	0,0	+321	+0,0	×
Нематеріальні активи за ви- нятком гудвілу	729097	0,7	832416	0,6	876510	0,5	+147413	-0,2	+20,2
Відстрочені по- даткові активи	110380	0,1	215996	0,1	209299	0,1	+98919	-	+89,6
Активи із права користування	150760	0,1	120054	0,1	129298	0,1	-21462	-	-14,2
Інші фінансові активи	2147251	2,0	2075745	1,5	2287795	1,4	+140544	-0,6	+6,5
Інші нефінан- сові активи	750647	0,7	234021	0,2	511740	0,3	-238907	-0,4	-31,8
Усього активів	108439025	100,0	141916996	100,0	169080813	100,0	+60641788	-	+55,9

на кінець 2024 р. показника 169,1 млрд грн.

Ключовими тенденціями зміни структури майна є:

1. Домінування інвестицій у цінні папери. Найбільшу частку в структурі активів займають інвестиції в цінні папери (переважно ОВДП та депозитні сертифікати). Їх обсяг зріс більш ніж удвічі (у 2,1 раза) – з 45,7 млрд грн до 95,1 млрд грн (рис. 3.2). Частка цієї статті у загальному майні зросла з 42,1 % до 56,2 %, що свідчить про зміну стратегії банку в бік розміщення ліквідності у надійні державні інструменти.

Рис. 3.2. Показники основних видів активів Банку за даними на кінець 2022-2024 рр.

2. Посилення ліквідної позиції. Спостерігається суттєве зростання коштів в НБУ (у 2,3 раза) та коштів на кореспондентських рахунках в інших банках (на 18,4%). Разом із цінними паперами ці статті формують понад 87 % всього майна банку, що демонструє надвисокий рівень ліквідності та консервативну політику управління ризиками.

3. Скорочення кредитної активності. На фоні загального зростання активів, обсяг кредитів та авансів клієнтам скоротився на 15,4 % (з 14,7 млрд грн до 12,5 млрд грн). Відповідно, частка кредитного портфеля у структурі майна знизилася майже вдвічі – з 13,6 % у 2022 р. до 7,4 % у 2024 р. Це відображає загальноринкову тенденцію стриманого кредитування в умовах високих воєнних

ризиків.

4. Інвестиції в інфраструктуру. Попри війну, банк активно оновлює матеріальну базу. Вартість основних засобів зросла на 73,8 % (майже на 1 млрд грн), що корелює зі згаданою раніше стратегією відкриття нових інклюзивних відділень та модернізації обладнання. Питома вага нематеріальних активів залишається стабільною (близько 0,5 %), що свідчить про планомірну цифрову трансформацію.

5. Міжбанківські операції. Банк фактично припинив кредитування інших банків (зниження на 100 %), переорієнтувавши ці ресурси на внутрішні високоліквідні інструменти.

Отже, фінансовий стан Банку характеризується високим рівнем стійкості. Структура майна змістилася від традиційного кредитування в бік портфельного інвестування в державні цінні папери та підтримки значних резервів ліквідності. Таке зростання активів на 55,9 % при одночасному зниженні кредитного ризику свідчить про адаптацію банку до умов воєнної економіки та його готовність до виконання зобов'язань перед клієнтами.

Аналіз пасивів становить основну частину оцінки фінансово-майнового стану банку, оскільки вони розкривають походження ресурсів установи, їхню структуру, рівень стабільності та вартість обслуговування. Структурно пасиви поділяються на дві ключові категорії: зобов'язання, що являють собою залучені ззовні кошти, та власний капітал [30, 33, 47]. Для більшості банківських установ саме зобов'язання формують основну масу ресурсів, тому їхнє вивчення зосереджене на аналізі джерел надходження коштів, терміновості їхнього розміщення та ціни залучення. Водночас власний капітал відіграє роль стратегічного резерву або «подушки безпеки», що визначає спроможність банку поглинати можливі непередбачені збитки та забезпечувати фінансову стійкість установи у довгостроковій перспективі.

Продовжимо аналіз фінансово-майнового стану Банку, зосередившись на його пасивах (джерелах фінансування) на основі даних Звітів про фінансовий

стан (додатки Б.1, В.1, Г.1) (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Склад і динаміка пасивів Банку за 2022-2024 рр. за даними на кінець 2022-2024 років

Вид пасивів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Зобов’язання	95289056	87,9	124546719	87,8	147665222	87,3	+52376166	-0,6	+55,0
Власний капітал	13149969	12,1	17370277	12,2	21415591	12,7	+8265622	+0,6	+62,9
Усього пасивів	108439025	100,0	141916996	100,0	169080813	100,0	+60641788	-	+55,9

На основі даних табл. 3.2 можна зробити висновок про стабільне та збалансоване зростання джерел фінансування банку. Загальний обсяг пасивів Банку за досліджуваний період збільшився на 55,9 %, що повністю відповідає темпам зростання активів і свідчить про активне нарощування ресурсної бази.

Основними результатами аналізу є:

1. Стабільність структури фінансування. Упродовж 2022–2024 рр. структура пасивів залишалася майже незмінною. Основну частину ресурсів банку складають зобов’язання (залучені кошти), частка яких коливається в межах 87,3–87,9 %. Це є характерним показником для великих універсальних банків, що свідчить про високу довіру з боку клієнтів (вкладників) та стабільність ресурсної бази.
2. Випереджаюче зростання власного капіталу. Власний капітал банку демонструє вищу динаміку зростання порівняно із зобов’язаннями – на 62,9 % проти 55,0 % (рис. 3.3). У грошовому еквіваленті капітал збільшився на 8,3 млрд грн, досягнувши 21,4 млрд грн на кінець 2024 р. Це свідчить про високу прибутковість діяльності банку, оскільки капітал нарощувався переважно за рахунок капіталізації отриманого прибутку.

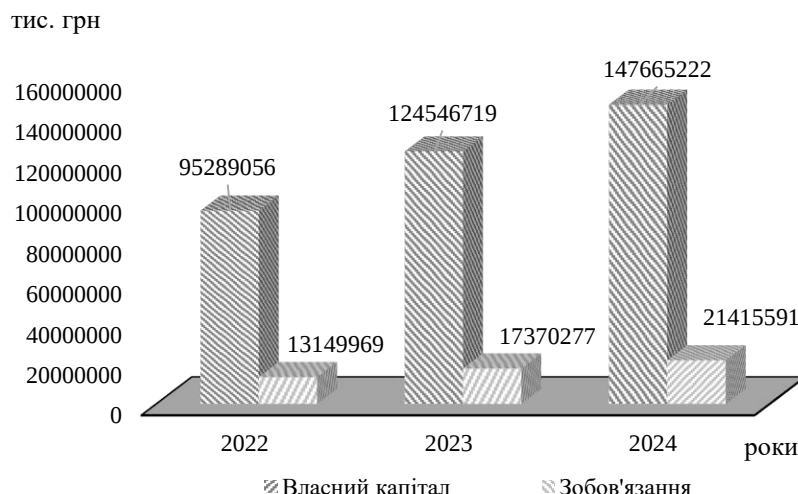

Рис. 3.3. Показники власного капіталу та зобов'язань Банку за даними на кінець 2022-2024 рр.

3. Зміцнення фінансової стійкості. Питома вага власного капіталу в структурі пасивів зросла з 12,1 % до 12,7 % (на 0,6 в. п.). Таке зростання «подушки безпеки» на фоні стрімкого збільшення активів є позитивним сигналом, оскільки підвищує рівень захищеності банку від можливих ризиків та забезпечує дотримання нормативів адекватності капіталу.

4. Динаміка зобов'язань. Загальна сума зобов'язань зросла на 52,4 млрд грн (на 55,0 %). Хоча їхня частка в структурі незначно знизилася (на 0,6 в. п.), вони залишаються головним джерелом формування майна банку, що підкреслює роль установи як потужного фінансового посередника.

Таким чином, аналіз пасивів Банку підтверджує його високу фінансову стійкість. Банк не лише успішно залучає ресурси на ринку, а й демонструє здатність до інтенсивного саморозвитку через швидке зростання власного капіталу. Поточне співвідношення між власними та залученими коштами (12,7 % до 87,3 %) є оптимальним для забезпечення платоспроможності банку в умовах воєнного стану.

Далі розглянемо детально склад і динаміку зобов'язань Банку, які є головним джерелом його фондування (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Склад і динаміка зобов'язань Банку за даними
на кінець 2022-2024 років**

Вид зобов'язань	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Кошти банків	1784	0,0	1448	0,0	1173	0,0	-611	-	-34,2
Похідні фінансові зобов'язання	1603	0,0	89856	0,1	19613	0,0	+18010	-	у 12,2 р. б.
Кошти клієнтів	93635053	98,2	119624992	96,0	144394619	97,8	+50759566	-0,4	+54,2
Орендні зобов'язання	145078	0,2	116387	0,1	128106	0,1	-16972	-0,1	-11,7
Поточні податкові зобов'язання	290299	0,3	3207329	2,6	1469956	1,0	+1179657	+0,7	у 5,1 р. б.
Інші фінансові зобов'язання	951251	1,0	1216163	1,0	1369395	0,9	+418144	-0,1	+44,0
Інші нефінансові зобов'язання	263988	0,3	290544	0,2	282360	0,2	+18372	-0,1	+7,0
Усього зобов'язань	95289056	87,9	124546719	87,8	147665222	87,3	+52376166	-0,6	+55,0

Детальний аналіз структури зобов'язань банку (табл. 3.3) свідчить про їхню високу якість та стабільність джерел формування. Загальний обсяг зобов'язань за період 2022–2024 рр. зріс на 55,0 %, досягнувши 147,7 млрд грн.

Основні результати аналізу зобов'язань:

1. Абсолютна домінантність коштів клієнтів. Основою ресурсної бази банку є кошти клієнтів (депозити та поточні рахунки). Їхня частка у структурі зобов'язань є надзвичайно високою і стабільною – 97,8 % станом на кінець 2024 р. У грошовому вимірі кошти клієнтів зросли на 50,8 млрд грн (54,2 %), що підтверджує високу довіру населення та бізнесу до Банку як системно важливої установи.

2. Мінімальна залежність від міжбанківського ринку. Частка коштів інших банків у структурі зобов'язань є фактично нульовою (менше 0,01%). Протягом періоду спостерігається подальше скорочення цієї статті на 34,2 %. Це свідчить про повну самодостатність банку у ресурсах та відсутність потреби у запозиченнях на міжбанківському ринку чи кредитах рефінансування.

3. Стрімке зростання податкових зобов'язань. Особливу увагу привертає стаття поточних податкових зобов'язань, яка зросла у 5,1 раза порівняно з 2022 р. Це безпосередньо пов'язано зі значним зростанням прибутковості банку та змінами у податковому законодавстві (зокрема, підвищенням ставки податку на прибуток для банківського сектору), що відображає вагомий внесок установи у державний бюджет.

4. Стабільність операційних зобов'язань. Інші фінансові та нефінансові зобов'язання демонструють помірне зростання, пропорційне масштабам діяльності банку. Орендні зобов'язання дещо скоротилися (на 11,7 %), що може бути наслідком оптимізації умов оренди або перегляду мережі відділень.

5. Ринкові інструменти. Обсяг похідних фінансових зобов'язань суттєво коливався протягом 2023–2024 рр., що зумовлено активністю банку на валютному ринку та ринку деривативів, проте їхня частка в загальній структурі залишається несуттєвою (менше 0,1 %).

Таким чином, структура зобов'язань Банку є оптимальною з точки зору фінансової стійкості. Банк фінансує свою діяльність майже виключно за рахунок клієнтських коштів, уникаючи залежності від зовнішніх запозичень або дорогих міжбанківських ресурсів. Такий профіль зобов'язань (97,8 % – кошти клієнтів) забезпечує банку низьку вартість ресурсів та високий рівень автономності в управлінні ліквідністю.

Продовжимо аналіз фінансової стійкості Банку, деталізувавши склад і динаміку власного капіталу (табл. 3.4).

Аналіз власного капіталу Банку (табл. 3.4) демонструє виняткову здатність установи до самофінансування та накопичення внутрішніх ресурсів.

Таблиця 3.4

**Склад і динаміка власного капіталу Банку за даними на кінець
2022-2024 років**

Вид власного капіталу	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Статутний капітал	5069262	38,5	5069262	29,2	5069262	23,7	-	-14,8	-
Емісійний дохід	811229	6,2	811229	4,7	811229	3,8	-	-2,4	-
Нерозподілений прибуток	7269447	55,3	11489755	66,1	15535069	72,5	+8265622	+17,2	у 2,1 р. б.
Частки участі, що не забезпечують контролю	31	0,0	31	0,0	31	0,0	-	-	-
Усього власного капіталу	13149969	12,1	17370277	12,2	21415591	12,7	+8265622	+0,6	+62,9

Загальний обсяг власного капіталу за три роки зріс на 62,9 % (на 8,27 млрд грн), досягнувши позначки 21,4 млрд грн.

Основні висновки щодо структури капіталу:

1. Нерозподілений прибуток як головний рушій зростання. Єдиним фактором збільшення капіталу в цей період став нерозподілений прибуток, обсяг якого зріс у 2,1 раза (з 7,3 млрд грн до 15,5 млрд грн). Це свідчить про надзвичайно високу операційну ефективність банку та його прибутковість навіть в умовах воєнного стану.

2. Якісна зміна структури капіталу. Відбулася суттєва трансформація внутрішньої структури. Частка нерозподіленого прибутку зросла з 55,3 % до 72,5 % (на 17,2 в. п.). Це означає, що банк стає все більш незалежним від зовнішніх впливів капіталу, формуючи свій фінансовий ресурс за рахунок власної ефективної діяльності.

3. Стабільність статутного капіталу. Статутний капітал залишався

незмінним на рівні 5,07 млрд грн. Оскільки загальна сума капіталу зростала, питома вага статутного капіталу закономірно знизилася з 38,5 % до 23,7 %. Це нормальний процес для успішного банку, коли накопичений прибуток починає значно перевищувати початкові внески акціонерів.

4. Емісійний дохід. Показник емісійного доходу також залишався стабільним (811,2 млн грн), що підтверджує відсутність нових емісій акцій упродовж 2022–2024 рр. Його частка в структурі капіталу знизилася до 3,8 %.

5. Консолідація власності. Частки, що не забезпечують контролю, є номінальними (31 тис. грн), що вказує на майже абсолютну консолідацію капіталу в руках основних акціонерів.

Отже, власний капітал Банку має ідеальну структуру для періоду кризи: він зростає не за рахунок примусової докапіталізації власниками, а завдяки генеруванню реального прибутку. Зростання частки прибутку до 72,5 % у структурі капіталу створює потужний запас міцності («подушку безпеки»), що дозволяє банку не лише покривати можливі ризики, а й активно інвестувати у цифрову трансформацію та відновлення економіки України.

Проведений аналіз фінансово-майнового стану свідчить про високу адаптивність та фінансову стійкість Банку в умовах воєнного стану. Упродовж 2022–2024 рр. банк продемонстрував стрімке зростання масштабів діяльності: сукупні активи та пасиви установи підвищилися на 55,9 %, досягнувши рівня 169,1 млрд грн. Структура активів банку зазнала якісної трансформації. Основним напрямком розміщення ресурсів стали низькоризикові високоліквідні інструменти – інвестиції в цінні папери (переважно ОВДП), частка яких зросла до 56,2 %. Водночас банк проводив консервативну кредитну політику, що призвело до скорочення частки кредитного портфеля клієнтів до 7,4 %. Такий підхід дозволив банку підтримувати надлишковий рівень ліквідності, забезпечуючи готовність до будь-яких ризикових сценаріїв. Ресурсна база банку відзначається винятковою стабільністю. Зобов'язання на 97,8 % сформовані за рахунок коштів клієнтів, що підкреслює високий рівень довіри до установи та

мінімальну залежність від зовнішніх запозичень. Ключовим досягненням періоду стало випереджаюче зростання власного капіталу (на 62,9 %), який станом на кінець 2024 р. перевищив 21,4 млрд грн. Збільшення власного капіталу відбулося виключно завдяки капіталізації прибутку, що відображено у зростанні частки нерозподіленого прибутку в структурі капіталу до 72,5 %. Це підтверджує високу операційну ефективність Банку та створює надійну «подушку безпеки». Питома вага власного капіталу в пасивах зросла до 12,7 %, що посилює фінансову незалежність банку та його здатність покривати непередбачені збитки.

Отже, станом на кінець 2024 р. Банк перебуває у відмінному фінансовому стані. Установа характеризується надвисокою ліквідністю, низьким рівнем ризику активів та потужною капіталізацією. Банк успішно трансформувач свою бізнес-модель, переорієнтувавши ресурси з традиційного кредитування на підтримку державних фінансових інструментів, що дозволило зберегти прибутковість та забезпечити надійний захист коштів вкладників.

3.2. Аналіз фінансових результатів і рентабельності банку

Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності установи є наступним етапом оцінки, який дозволяє визначити ефективність використання наявних ресурсів для генерації прибутку. Дані показники відображають підсумкову результативність усіх бізнес-процесів банку та консолідуються у Звіті про прибутки, збитки та інший сукупний дохід [71]. Дослідження передбачають аналіз динаміки доходів і витрат, оцінку чистого прибутку як кінцевого результату діяльності, а також розрахунок ключових показників рентабельності, що демонструють рівень віддачі на вкладений капітал та задіяні активи банку.

На основі даних консолідованих Звітів про сукупний дохід, прибуток або збиток (додатки Б.2, В.2, Г.2) буде проведена загальна оцінка динаміки доходів,

витрат та чистого прибутку Банку за 2022-2024 рр. (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Загальна оцінка динаміки доходів, витрат, чистого прибутку та рентабельності Банку за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.	
				абсо- лютне	віднос- не, %
Доходи банку, тис. грн	13287403	17018174	18132963	+4845560	+36,5
Витрати банку, тис. грн	9715221	12797866	14087649	+4372428	+45,0
Коефіцієнт окупності	1,368	1,330	1,287	-0,081	-5,9
Чистий прибуток, тис. грн	3572182	4220308	4045314	+473132	+13,2
Рентабельність, %	36,8	33,0	28,7	-8,1	×

Аналіз фінансових результатів банку (табл. 3.5) свідчить про збереження високої прибутковості діяльності, попри значне зростання витратного навантаження в умовах нестабільного економічного середовища.

Основні показники фінансової ефективності:

1. Позитивна динаміка доходів. Сукупні доходи банку за три роки зросли на 36,5 % (4,8 млрд грн), досягнувши у 2024 р. значення 18,1 млрд грн. Це зростання підтверджує здатність банку ефективно адаптувати свої бізнес-моделі та знаходити джерела доходу навіть при скороченні традиційного кредитування.
2. Випереджаюче зростання витрат. Витрати банку зростали швидшими темпами, ніж доходи, і збільшилися на 45,0 % (4,4 млрд грн). Таке зростання зумовлене об’єктивними чинниками: інфляційними процесами, витратами на підтримання мережі в умовах блекаутів (POWER BANKING), інвестиціями в кібербезпеку та значним збільшенням податкових відрахувань.
3. Стабільність чистого прибутку. Попри тиск витрат, банк зміг наростити чистий прибуток на 13,2 % порівняно з 2022 р. У 2024 р. чистий прибуток склав понад 4 млрд грн. Хоча спостерігається невелике зниження прибутку порівняно з піковим 2023 р., показник залишається стабільно високим, що забезпечує банку ресурси для подальшої капіталізації.
4. Коефіцієнт окупності та рентабельність. Коефіцієнт окупності

(співвідношення доходів до витрат) дещо знизився – з 1,368 до 1,287. Це означає, що на кожну гривню витрат банк отримує майже 29 копійок чистого доходу (після покриття витрат).

Рентабельність діяльності за цей період знизилася з 36,8 % до 28,7 % (на 8,1 в. п.). Таке зниження є закономірним наслідком зростання податкового навантаження на банківський сектор та збільшення операційних витрат, проте показник 28,7 % все одно залишається значно вищим за середньоринкові стандарти, що свідчить про високу ефективність менеджменту.

Отже, фінансовий результат Банку у 2022–2024 рр. характеризується як «стабільно позитивний». Банк демонструє високу життєздатність: зростання доходів дозволяє не лише покривати витрати, що стрімко збільшуються, а й генерувати мільярдні прибутки. Хоча показники рентабельності демонструють тенденцію до нормалізації після надвисоких значень минулих періодів, банк впевнено утримує позиції одного з найбільш прибуткових та ефективних фінансових інститутів України.

Показники аналізу формування і динаміки чистого прибутку банку відображені в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Формування і динаміка чистого прибутку Банку
за 2022-2024 рр., тис. грн**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,–) 2024 р. від 2022 р.	
				абсо- лютне	віднос- не, %
А	1	2	3	4	5
Процентні доходи	9024059	12994612	14025315	+5001256	+55,4
Процентні витрати	309154	1006632	2171506	+1862352	у 7,0 р. б.
Комісійні доходи	2379614	2629431	2934028	+554414	+23,3
Комісійні витрати	779592	975118	1170129	+390537	+50,1
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою	1251681	1131139	593074	-658607	-52,6
Інші операційні доходи (витрати)	(226180)	(331298)	(159492)	-66688	-29,5
Чисті доходи від банківської діяльності	11969898	14663216	14549454	+2579556	+21,6
Витрати на виплати працівникам	2551707	3098456	3494229	+942522	+36,9

Продовж. табл. 3.6

А	1	2	3	4	5
Інші адміністративні та операційні витрати	1332602	1773122	1983721	+651119	+48,9
Амортизаційні витрати	592251	719865	867262	+275011	+46,4
Прибуток від операційної діяльності	4359472	8582032	8232804	+3873332	+88,8
Інші прибутки (збитки)	(7960)	8666	4308	+12268	×
Прибуток до оподаткування	4351512	8590698	8237112	+3885600	+89,3
Витрати на сплату податку	779330	4370390	4191798	+3412468	у 5,4 р. б.
Чистий прибуток	3572182	4220308	4045314	+473132	+13,2
У % до чистих доходів від банківської діяльності	29,8	28,8	27,8	-2,0	×
У % до прибутку від операційної діяльності	81,9	49,2	49,1	-32,8	×
У % до прибутку до оподаткування	82,1	49,1	49,1	-33,0	×

Аналіз структури доходів і витрат (табл. 3.6) дозволяє зрозуміти, за рахунок чого банк залишається прибутковим та як змінилася фіскальна політика держави щодо банківського сектору.

Основні фактори впливу на прибуток:

1. Зростання процентних доходів як база стабільності. Чистий процентний дохід залишається головним джерелом прибутковості. Процентні доходи зросли на 55,4 % (до 14 млрд грн), що зумовлено високою дохідністю за ОВДП та депозитними сертифікатами НБУ. Водночас процентні витрати збільшилися у 7 разів, що відображає збільшення вартості залучених коштів клієнтів (виплата відсотків за депозитами).

2. Роль комісійного бізнесу. Комісійні доходи стабільно зростали (на 23,3 %), досягнувши майже 3 млрд грн. Це свідчить про високу транзакційну активність клієнтів та ефективність розрахунково-касового обслуговування.

3. Зміна результатів валютних операцій. Спостерігається суттєве зниження прибутку від операцій з іноземною валютою – на 52,6 %. Це може бути пов'язано зі стабілізацією валютного курсу та зміною валютної політики регулятора порівняно з волатильним 2022 р.

4. Операційна ефективність та кадри. Витрати на персонал зросли на

36,9 %, а адміністративні витрати – на 48,9 %. Це відображає інвестиції банку в безпеку, підтримку мережі в умовах війни та індексацію заробітних плат співробітникам. Попри це, прибуток від операційної діяльності зріс майже вдвічі (на 88,8 %) порівняно з 2022 р.

5. Податкове навантаження – ключовий фактор коригування прибутку. Найбільш помітним показником є зростання витрат на сплату податку на прибуток у 5,4 раза (з 779 млн грн до 4,2 млрд грн). У 2024 р. банк сплатив податків майже стільки ж, скільки отримав чистого прибутку. Саме через підвищення податкової ставки чистий прибуток зріс лише на 13,2 %, хоча прибуток до оподаткування підвищився майже на 90 %.

6. Ефективність використання доходів. Частка чистого прибутку в структурі чистих доходів від банківської діяльності залишається високою – 27,8 %. Однак співвідношення чистого прибутку до прибутку до оподаткування різко знизилося з 82,1 % до 49,1 %, що підтверджує висновок, що банк спрямовує половину свого заробітку до державного бюджету.

Отже, фінансова модель Банку демонструє надзвичайну ефективність. Банк майже подвоїв свою операційну результативність за три роки. Кінцеве помірне зростання чистого прибутку (на 13,2 %) є результатом свідомої державної політики щодо перерозподілу надприбутків банків на потреби оборони та бюджету.

Банк залишається критично важливим платником податків, зберігаючи при цьому високий рівень внутрішньої рентабельності.

Аналіз показників рентабельності активів і власного капіталу банку проведений у табл. 3.7.

Показники рентабельності є найбільш узагальнюючими показниками ефективності роботи банку, оскільки вони демонструють здатність генерувати прибуток на кожну гривню залучених активів та вкладеного власниками капіталу.

Основні результати аналізу (табл. 3.7):

Таблиця 3.7

**Аналіз показників рентабельності активів та власного капіталу
Банку за 2022-2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.	
				абсо- лютне	віднос- не, %
Середньорічна вартість активів, тис. грн	93228697	125178010	155498904	+62270207	+66,8
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	11363878	15260123	19392934	+8029056	+70,7
Прибуток до оподаткування, тис. грн	4351512	8590698	8237112	+3885600	+89,3
Чистий прибуток, тис. грн	3572182	4220308	4045314	+473132	+13,2
Загальна рентабельність, %:					
активів	4,67	6,86	5,30	+0,63	×
власного капіталу	38,29	56,30	42,47	+4,18	×
Чиста рентабельність, %:					
активів	3,83	3,37	2,60	-1,23	×
власного капіталу	31,43	27,66	20,86	-10,57	×

1. Масштабування бази та прибутку. Середньорічна вартість активів зросла на 66,8 %, а власного капіталу – на 70,7 %. Прибуток до оподаткування випереджав ці темпи, підвищився – на 89,3 %. Це свідчить про те, що до моменту сплати податків банк демонстрував висхідну ефективність використання своїх ресурсів.

2. Загальна рентабельність (до оподаткування): рентабельність активів зросла з 4,67 % до 5,30 %. Це свідчить про те, що банк став ефективніше управляти своїм майном; рентабельність власного капіталу підвищилася з 38,29 % до 42,47 %. Для акціонерів це позитивний показник, оскільки кожна гривня власного капіталу генерує понад 42 копійки прибутку (до податків).

3. Чиста рентабельність (після оподаткування) – вплив фіскального чинника. Встановлена протилежна тенденція через згадане раніше різке підвищення податкових ставок для банків: чиста рентабельність активів знизилася з 3,83 % до 2,60 %; а чиста рентабельність власного капіталу – з 31,43 % до 20,86 %. Незважаючи на негативну динаміку (10,57 в. п. за три роки),

рівень чистої рентабельності власного капіталу у 20,86 % залишається дуже високим за міжнародними стандартами та значно перевищує рівень інфляції, що підтверджує інвестиційну привабливість банку.

4. Розрив між загальною та чистою рентабельністю. Велика різниця між показниками загальної та чистої рентабельності у 2024 р. (наприклад, по капіталу: 42,47 % проти 20,86 %) наочно демонструє, що основний тиск на ефективність банку чинить не ринкова ситуація чи поганий менеджмент, а виключно податкове навантаження.

Отже, Банк демонструє високий рівень внутрішньої фундаментальної ефективності. Банк навчився стабільно заробляти в умовах війни, нарощуючи прибутковість операцій швидше, ніж ростуть його активи. Хоча чиста прибутковість для власників дещо знизилася через фіскальні зміни в країні, банк зберігає стійку позицію та високу віддачу на капітал, що робить його одним із найефективніших гравців на фінансовому ринку України.

Проведемо оцінку показників ефективності операцій з розрахунково-касового обслуговування (табл. 3.8).

Розрахунково-касове обслуговування є стабільним джерелом безризикового комісійного доходу для банку. Аналіз показників за три роки (табл. 3.8) свідчить про збереження високої прибутковості цього напрямку, попри зростання собівартості послуг.

Основні результати аналізу:

1. Стале зростання доходів. Комісійні доходи від РКО демонструють позитивну динаміку, збільшившись на 16,6 % (336,9 млн грн). Це підтверджує розширення клієнтської бази (як фізичних осіб, так і бізнесу) та активне використання цифрових каналів обслуговування, зокрема додатка UKRSIB business.

2. Випереджаюче зростання витрат (рис. 3.4). Комісійні витрати на РКО зростали значно швидше за доходи – на 52,6 %. Це зумовлено підвищенням тарифів платіжних систем, зростанням витрат на інкасацію, підтримку мережі

Таблиця 3.8

**Динаміка показників ефективності операцій з розрахунково-касового
обслуговування в Банку за 2022-2024 рр., тис. грн**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.	
				абсолютне	віднос- не, %
Комісійні доходи за розрахунково-касове обслуговування	2023775	2176159	2360719	+336944	+16,6
Комісійні витрати за розрахунково-касове обслуговування	716631	910097	1093241	+376610	+52,6
Прибуток за операціями з розрахунково-касового обслуговування	1307144	1266062	1267478	-39666	-3,0
Коефіцієнт окупності витрат за розрахунково-касове обслуговування	2,824	2,391	2,159	-0,665	-23,5
Рентабельність операцій з розрахунково-касового обслуговування, %	182,4	139,1	115,9	-66,5	-36,5

відділень та забезпечення безперебійної роботи в умовах енергетичних викликів.

3. Стабілізація прибутку. Незважаючи на суттєве зростання витрат, прибуток від РКО залишився майже на рівні 2022 р. (незначне зниження на 3 %), склавши за підсумками 2024 р. понад 1,26 млрд грн. Це свідчить про те, що РКО залишається потужним «генератором» грошового потоку для банку.

4. Показники ефективності (коефіцієнт окупності та рентабельність): коефіцієнт окупності знизився з 2,824 до 2,159. Це означає, що на кожну гривню витрат за РКО банк отримує понад 2 гривні доходу. Хоча динаміка від'ємна (23,5 %), такий рівень окупності є високим для банківського сектору.

Рентабельність операцій РКО знизилася зі 182,4 % до 115,9 %. Незважаючи на спад на 66,5 в. п., показник залишається доволі високим (рентабельність понад 100 % означає, що чистий прибуток перевищує суму витрат на надання послуг).

Отже, розрахунково-касове обслуговування в Банку демонструє високу стійкість до економічних шоків. Зниження рентабельності є природним

Рис. 3.4. Динаміка показників доходів, витрат та прибутку за операціями з розрахунково-касового обслуговування Банку за 2022-2024 рр.

процесом насичення ринку та зростання технічних витрат на підтримку інфраструктури. Проте, здатність напрямку генерувати прибуток з рентабельністю 115,9 % робить РКО надійним фундаментом фінансової незалежності банку від ситуативних змін на кредитному чи валютному ринках.

3.3. Аналіз дотримання банком пруденційних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції

Аналіз пруденційних нормативів – це перевірка банку на відповідність вимогам Національного банку України. Ці нормативи є «правилами безпеки», які гарантують, що банк не ризикує грошима вкладників понад міру [72]. Метою цього аналізу є підтвердження фінансової стійкості банку та його здатності протистояти ринковим і кредитним шокам.

Узагальнені дані щодо дотримання Банком нормативів ліквідності Національного банку України в 2023-2025 рр. відображена в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Аналіз дотримання банком пруденційних (економічних) нормативів та лімітів відкритої валютної позиції в Банку за 2023-2025 рр. (станом на 01.01), %

Норматив	Нормативне значення ¹	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Регулятивний капітал (Н1), тис. грн	не менше 200 млн. грн	12735303	17404012	11907338
Норматив достатності регулятивного капіталу (Н _{РК})	не менше 8,5 %	41,55 ²	52,81 ²	27,21
Норматив достатності капіталу 1 рівня (Н _{К1})	не менше 7,5 %	28,72 ³	26,41 ³	25,01
Норматив достатності основного капіталу 1 рівня (Н _{ОК1})	не менше 5,625 %	28,72 ³	26,41 ³	25,01
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	не більше 25 %	10,21	14,81	15,92
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	21,66	25,72	60,69
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	не більше 25 %	3,44	1,03	0,82
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)	не більше 15 %	0,00	0,00	0,00
Норматив загальної суми інвестування (Н12)	не більше 60 %	0,00	0,00	0,00
Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1)	не більше 5 %	2,1623	2,6010	4,2818
Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2)	не більше 5 %	1,2060	1,0017	0,9248
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{ВВ})	не менше 100 %	307,6355	289,2903	313,0319
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{іВ})	не менше 100 %	286,7259	242,2817	345,3085
Норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)	не менше 100 % ⁴	327,3504	338,2346	296,6475

1. Станом на 01.01.2025 р.

2. Станом на 01.01.2023-2024 рр. Н2 (норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу) – не менше 10 %.

3. Станом на 01.01.2023-2024 рр. Н3 (норматив достатності основного капіталу) – не менше 7 %.

4. Станом на 01.01.2023 р. – не менше 90 %.

Аналіз економічних нормативів (табл. 3.9) свідчить про надзвичайно високий рівень фінансової стійкості та стабільності Банку. Установа не лише виконує всі вимоги регулятора, а й підтримує значний запас міцності за ключовими показниками капіталу та ліквідності.

Основні висновки за групами нормативів:

1. Капіталізація та адекватність (Н1, НРК, НК1): Банк володіє значним обсягом регулятивного капіталу (понад 11,9 млрд грн станом на 01.01.2025 р.), що в разі перевищує мінімальну вимогу у 200 млн грн. Норматив достатності регулятивного капіталу (НРК) становить 27,21 % при нормі 8,5 %. Хоча спостерігається зниження показника порівняно з 2024 р. (52,8 %), він все одно залишається більш ніж утричі вищим за встановлений мінімум. Це гарантує здатність банку покривати можливі ризики власними коштами.

2. Надвисока ліквідність: Показники коефіцієнта покриття ліквідністю як у всіх валютах (313 %), так і в іноземній (345 %), перевищують норму (100 %) у три рази. Це означає, що банк має великий запас готівкових та високоліквідних активів для виконання зобов'язань перед вкладниками навіть у разі значного стресового відтоку коштів. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування на рівні 296,6 % підтверджує, що активи банку збалансовані довгостроковими та стабільними джерелами ресурсів.

3. Кредитні ризики та концентрація (Н7, Н8, Н9): Банк суворо дотримується лімітів концентрації ризиків. Кредитування одного контрагента (Н7) складає 15,92 % (ліміт – 25%), що свідчить про диверсифікацію кредитного портфеля. Показник ризику на пов'язаних осіб (Н9) демонструє стійку тенденцію до зниження (з 3,44 % до 0,82 %), що мінімізує внутрішні ризики банку.

4. Валютна позиція (Л13-1, Л13-2): Установа ефективно управляє валютними ризиками. Показники довгої та короткої валютних позицій знаходяться в межах норми (до 5 %). Зокрема, довга позиція на рівні 4,28 % свідчить про те, що банк захищений від коливань курсу, але не перевищує встановлені межі безпеки.

Отже, станом на початок 2025 р. Банк демонструє один із найкращих показників надійності в українській банківській системі. Поєднання високої адекватності капіталу (27,2 %) та надлишкової ліквідності (понад 300 %) робить банк максимально стійким до зовнішніх шоків і підтверджує його статус системно важливої фінансової установи.

Комплексна оцінка ліквідності банківської установи передбачає застосування системи відносних показників. Методологічні засади їх розрахунку та сутнісна характеристика деталізовані у додатку Д. На основі фактичних даних консолідованої фінансової звітності (додатки Б.1, В.1, Г.1) проведено аналіз поточного рівня та динамічних змін відповідних індикаторів ліквідності Банку за 2022-2024 рр. (табл. 3.11).

Таблиця 3.10

Показники ліквідності Банку за 2022-2024 рр. (станом на кінець року)

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+, -) 2024 р. від 2022 р.
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,029	0,016	0,017	-0,012
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,138	1,139	1,145	+0,007
Коефіцієнт генеральної ліквідності	0,050	0,037	0,038	-0,012
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0,157	0,094	0,086	-0,071

Розрахунок відносних показників ліквідності (табл. 3.10) підтверджує раніше зроблені висновки про консервативну та надійну політику банку в управлінні грошовими потоками. Попри воєнні виклики, банк зберігає збалансовану структуру активів і зобов'язань.

Основні результати розрахунків:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності демонструє позитивну динаміку, зрісши з 1,138 до 1,145 (рис. 3.5). Значення понад одиницю свідчить про те, що активи банку повністю покривають його зобов'язання з невеликим запасом (на 14,5 %), що є ознакою стабільного фінансового стану та здатності банку розраховуватися за всіма боргами у довгостроковій перспективі.

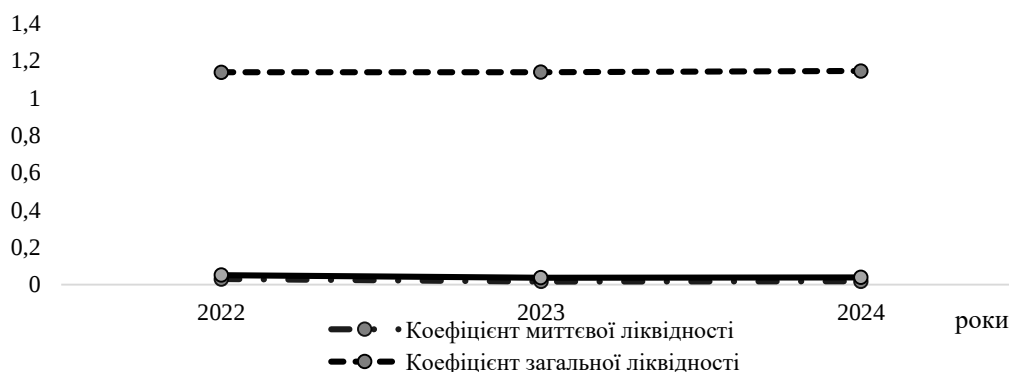

Рис. 3.5. Динаміка відносних показників ліквідності в Банку за даними на кінець 2022-2024 рр.

2. Динаміка миттєвої та генеральної ліквідності. Показники миттєвої (0,017) та генеральної (0,038) ліквідності дещо знизилися порівняно з 2022 р. Це пояснюється зміною структури високоліквідних активів: банк переспрямував частину «надлишкової» готівки в касі (яка не приносить доходу) у високоліквідні державні цінні папери (ОВДП). Оскільки ОВДП мають високу ринкову ліквідність, це зниження не несе загрози платоспроможності, а свідчить про раціоналізацію управління грошовими коштами.

3. Коефіцієнт співвідношення кредитів і депозитів. Спостерігається суттєве зниження цього показника – з 0,157 до 0,086 (рис. 3.6). Це означає, що на кожну гривню залучених депозитів банк видав лише 8,6 копійок кредитів. Така аномально низька кредитна активність (за міжнародними мірками) є наслідком стратегії банку щодо мінімізації кредитних ризиків під час війни. Банк віддає перевагу розміщенню коштів у безризикові інструменти НБУ та ОВДП, що робить його позицію «надліквідною».

Отже, розраховані коефіцієнти свідчать про те, що Банк обрав стратегію «фортеці». Банк свідомо утримує мінімальний рівень ризикових операцій (кредитування), фокусуючись на забезпеченні повної безпеки вкладів. Поточні

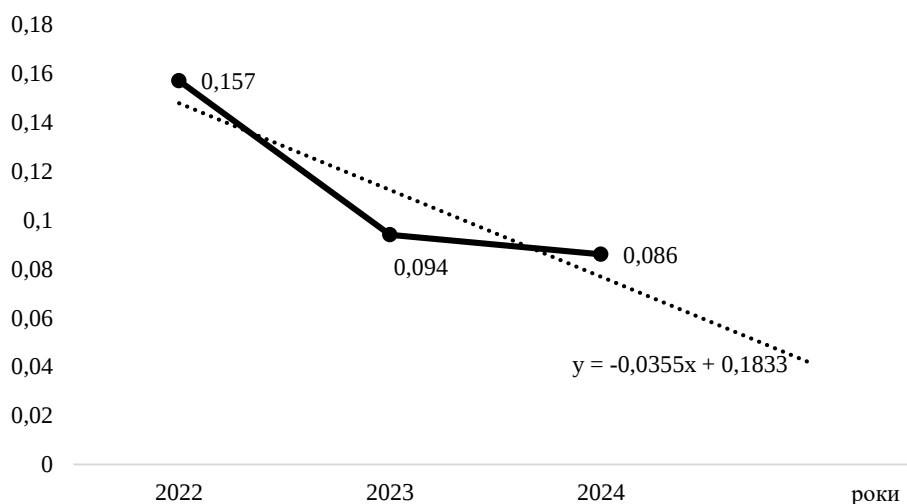

Рис. 3.6. Динаміка коефіцієнта ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів в Банку за даними на кінець 2022-2024 рр.

значення показників підтверджують, що банк здатний миттєво реагувати на запити клієнтів щодо повернення коштів, зберігаючи при цьому загальну фінансову стійкість.

Важливим фактором впливу на динаміку показників ліквідності банку є ефективність грошових потоків. На основі даних консолідованих Звітів про рух грошових коштів (додатки Б.3, В.3, Г.3) проведемо комплексний аналіз руху грошових коштів у Банку за 2022-2024 рр. (табл. 3.11).

Звіт про рух грошових коштів дозволяє оцінити реальну спроможність банку генерувати ліквідність та напрямки її використання. Динаміка показників (табл. 3.11) підтверджує зміну моделі діяльності банку від традиційного кредитування до управління інвестиційним портфелем.

Основні результати аналізу:

1. Великі операційні надходження. Банк стабільно генерує позитивний грошовий потік від операційної діяльності. Хоча обсяг чистих потоків знизився з 46,4 млрд грн до 18,9 млрд грн, це залишається головним джерелом ліквідності. Зниження показника пов'язане із переспрямуванням клієнтських коштів у довгострокові активи та значними податковими виплатами.

Таблиця 3.11

Аналіз руху грошових коштів Банку за 2022-2024 рр., тис. грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.
Чисті грошові потоки від операційної діяльності (використані в операційній діяльності)	46362934	29115148	18933254	-27429680
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності (використані в інвестиційній діяльності)	(293408540)	(38096158)	(10429314)	-18911540
Чисті грошові потоки від фінансової діяльності (використані у фінансовій діяльності)	(57057)	(39905)	(33289)	-23768
Вплив змін валютного курсу на грошові кошти та їх еквіваленти	7626952	2409713	3339984	-4286968
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти	(141325)	26430	10825	+152150
Збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	24450650	(6584772)	11821460	-12629190
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	13293866	37744516	31159744	+17865878
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	37744516	31159744	42981204	+5236688

2. Активна інвестиційна діяльність. Грошові потоки від інвестиційної діяльності є від’ємними (використання коштів). Це позитивний сигнал, оскільки він свідчить про активну купівлю банком цінних паперів (ОВДП) та інвестиції в модернізацію основних засобів. Скорочення відтоку у 2024 р. порівняно з 2023 р. вказує на стабілізацію інвестиційного портфеля.

3. Фінансова діяльність. Потік від фінансової діяльності залишається стабільно від’ємним і незначним, що відображає виконання банком зобов’язань щодо виплати за оренду та обслуговування власних фінансових інструментів.

4. Вплив зовнішніх чинників. Вплив валютного курсу у 2024 р. склав 3,3 млрд грн, що є результатом переоцінки валютних активів. Позитивний вплив очікуваних кредитних збитків (10,8 млн грн у 2024 р.) порівняно зі збитками 2022 р. свідчить про покращення якості портфеля та розформування зайвих

резервів.

5. Накопичення ліквідності. За три роки обсяг грошових коштів та їх еквівалентів на кінець періоду зріс на 5,2 млрд грн (або на 13,9 %), досягнувши вражаючої суми у 42,98 млрд грн. Це підкреслює статус банку як одного з найліквідніших в Україні.

Таким чином, рух грошових коштів Банку демонструє здорову фінансову модель: банк заробляє кошти в ході основної операційної діяльності та активно інвестує їх у надійні фінансові інструменти. Збільшення залишку грошових коштів до майже 43 млрд грн гарантує повну платоспроможність банку перед вкладниками та створює потужний ресурсний потенціал для відновлення активного кредитування у майбутньому.

SWOT-аналіз – це стратегічний інструмент, який допомагає банку оцінити свої внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на стан розрахунково-касового обслуговування та визначити стратегічні перспективи свого розвитку в цьому сегменті. SWOT включає (табл. 3.12) аналіз внутрішнього середовища (сильні та слабкі сторони) та зовнішнього середовища (можливості та загрози).

Таблиця 3.12

Складові SWOT-аналізу

Категорія	Внутрішнє середовище (контрольовані)	Зовнішнє середовище (неконтрольовані)
Позитивні фактори	S - Strengths (Сильні сторони)	O - Opportunities (Можливості)
Негативні фактори	W - Weaknesses (Слабкі сторони)	T - Threats (Загрози)

Проведемо SWOT-аналіз розрахунково-касового обслуговування Банку, враховуючи його статус частини міжнародної групи (табл. 3.13).

Результати SWOT-аналізу використовуються для розробки стратегій та узагальнюються в матриці стратегій (TOWS) (табл. 3.14).

Аналіз обраних стратегій (узагальнення) за результатами побудованої матриці стратегій (TOWS):

Таблиця 3.13

SWOT-аналіз розрахунково-касового обслуговування банку

Внутрішнє середовище (контрольовані)	Зовнішнє середовище (неконтрольовані)
S - Strengths (сильні сторони) – це внутрішні позитивні фактори	O - Opportunities (можливості) – це зовнішні позитивні фактори
1. Репутація та надійність: належність до групи BNP Paribas забезпечує високу довіру корпоративних клієнтів. 2. Технологічність: потужний інтернет-банкінг (UKRSIB business) та висока якість дистанційних сервісів. 3. Надвисока рентабельність: показник рентабельності РКО понад 115,9% свідчить про високу маржинальність послуги.	1. Міжнародні розрахунки: розширення послуг для експортерів та імпортерів завдяки глобальній мережі материнської групи. 2. Цифровізація МСБ: залучення нових клієнтів з малого та середнього бізнесу через спрощення онлайн-реєстрації рахунків. 3. ESG-проекти: впровадження безпаперового документообігу та «зелених» платіжних рішень.
W - Weaknesses (слабкі сторони) – це внутрішні негативні фактори	T - Threats (загрози) – це зовнішні негативні фактори
1. Зростання собівартості: стрімке зростання операційних витрат на підтримку мережі та інкасацію (на 52,6 % за даними табл. 3.8). 2. Тарифна політика: можлива менша гнучкість у тарифах порівняно з необанками через високі витрати на утримання фізичних відділень. 3. Зниження коефіцієнта окупності: тенденція до зниження ефективності витрат на РКО (з 2,8 до 2,1).	1. Конкуренція з необанками: агресивна експансія фінтех-проектів (monobank та ін.) з безкоштовним РКО для ФОП. 2. Кіберзагрози: ризики хакерських атак на платіжні системи в умовах воєнного стану. 3. Енергетична нестабільність: ризик зростання витрат на забезпечення роботи відділень та терміналів під час блекаутів.

Таблиця 3.14

Матриця стратегій (TOWS)

SO «Сила та Можливість» (Стратегія агресивного зростання)	WO «Слабкість та Можливість» (Стратегія поліпшення)
Використання сильних сторін для максимізації зовнішніх можливостей (наприклад, використовувати глобальну мережу материнської групи для розширення ринку обслуговування експортерів, пропонуючи найшвидші транскордонні платежі в Україні)	Подолання слабких сторін шляхом використання можливостей (наприклад, перевести клієнтів МСБ на повне дистанційне обслуговування (Digital Only), щоб знизити навантаження на мережу відділень та зупинити падіння окупності).
ST «Сила та Загрози» (Стратегія захисту та диверсифікації)	WT «Слабкість та Загрози» (Стратегія уникнення/мінімізації)
Використання сильних сторін для уникнення або мінімізації зовнішніх загроз (наприклад, використовувати високу прибутковість РКО для інвестування у кіберзахист та автономні джерела енергії для відділень (проект POWER BANKING)).	Мінімізація як слабких сторін, так і загроз (зазвичай, це оборонна стратегія, наприклад, створити партнерства з ритейл-мережами для кеш-сервісів (зняття готівки на касах), щоб зменшити витрати на власну інкасацію та підтримку банкоматів)).

1. Наступальна стратегія (S-O): оскільки банк має величезний запас ліквідності та підтримку міжнародної банківської групи, він може стати «основним банком» для українських компаній, що працюють з Європою. Це дозволить наростити комісійні доходи без суттєвого збільшення ризиків.

2. Захисна стратегія (W-T): основна проблема – витрати на РКО зростають швидше за доходи. Банку необхідно відмовитися від «паперового» обслуговування. Стратегія полягає у перетворенні відділень на консультаційні центри, тоді як всі розрахункові операції мають відбуватися виключно у смартфоні.

3. Конкурентна перевага: на відміну від необанків, Банк може запропонувати корпоративним клієнтам складні продукти (валютний форвард, акредитиви), інтегровані в стандартне РКО, що робить його позицію на ринку унікальною.

На основі проведеного комплексного аналізу (табл. 3.1–3.11) рекомендується:

1. Відновлення кредитної активності. Враховуючи надлишок ліквідності ($LCR > 300 \%$) та низьке співвідношення кредитів до депозитів (8,6 %), банку варто розглянути можливість розширення програм кредитування малого та середнього бізнесу (МСБ) та участі у державних програмах відновлення (наприклад, «Доступні кредити 5-7-9 %»).

2. Оптимізація операційних витрат. Оскільки витрати на персонал та адміністрування зростали швидше за доходи (табл. 3.5), доцільно продовжувати цифровізацію процесів для зниження собівартості банківських продуктів.

3. Управління податковим навантаженням. З огляду на те, що податок на прибуток поглинає близько 50 % операційного результату, Банку важливо зберігати високу маржинальність операцій для підтримки темпів капіталізації.

4. Підтримання технологічного лідерства. Продовжувати інвестиції в IT-інфраструктуру та кібербезпеку, що підтверджується позитивною динамікою нематеріальних активів.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження щодо організації обліку та аналізу касово-розрахункових операцій банку дозволяють сформулювати наступні висновки:

1. Науковий зміст грошових коштів полягає у їхній здатності бути універсальним вимірником суспільної праці та регулятором макроекономічної рівноваги. Вони слугують одночасно і об'єктом управління, і інструментом вимірювання ефективності всієї економічної системи. В умовах сьогодення дискусійним залишається питання щодо включення до змісту поняття «грошові кошти» криптовалют та цифрових валют. Наукові підходи щодо класифікації грошових коштів можна систематизувати наступним чином: економічна класифікація (передбачає їх поділ за формами та ліквідністю в масштабах країни); бухгалтерська класифікація (розглядає їх види з точки зору діяльності підприємства, локально) та юридична класифікація.

Розуміння сутності розрахунково-касових операцій (РКО) у науковій літературі еволюціонувало від суто технічного опису «приймання та видачі грошей» до складного трактування розрахунково-касових операцій як базової інституційної функції банку. З позиції сучасних наукових поглядів, сутність розрахунково-касових операцій розглядається через три основні підходи: функціональний; ресурсний та технологічно-інституційний. Розрахунково-касові операції банку тісно пов'язані з Цілями сталого розвитку 1, 8, 9, 10 та 12.

2. У банківському бізнесі розрахунково-касове обслуговування позиціонується як стратегічний базис, що детермінує фінансову стійкість інституцій та гарантує безперервність трансакційної активності клієнтів. Проте під впливом тотальної цифровізації та перманентної ескалації кіберзагроз, традиційна модель розрахунково-касового обслуговування зазнає корінної трансформації. Сучасний вектор розвитку розрахункових сервісів переходить у площину: технологічної конвергенції (інтеграція інноваційних рішень (API, блокчейн, AI) у класичні платіжні процеси); операційної реінженерії (радикальна

оптимізація внутрішніх процедур для досягнення максимальної швидкості та мінімізації трансакційних витрат); адаптивної безпеки (впровадження динамічних протоколів захисту та біометричної верифікації для гарантування цілісності даних у мобільному та хмарному середовищах).

3. Банк є юридичною особою, створеною у формі акціонерного товариства. У банку реалізована дворівнева система корпоративного управління, яка забезпечує прозорість та ефективний контроль. Банк здійснює свою діяльність на підставі банківської ліцензії НБУ, яка дозволяє надання повного спектру фінансових послуг: розрахунково-касове обслуговування, залучення коштів у депозити, кредитування юридичних та фізичних осіб, валютні операції. Організаційна модель банку є універсальною, що передбачає сегментацію за напрямками: роздрібний бізнес (Retail), середній та малий бізнес (SME) та корпоративний банкінг (Corporate).

4. В Банку управління розрахунково-касовим обслуговуванням побудоване за функціонально-сегментним принципом, де за кожен етап – від розробки продукту до технічного виконання платежу – відповідають різні департаменти. Така структура дозволяє банку розділити фронт-офіс (продаж послуг розрахунково-касового обслуговування та спілкування з клієнтом) і бек-офіс (технічне виконання операцій). Це мінімізує операційні ризики та забезпечує високу швидкість обробки платежів, що є критичним для підтримання ліквідності клієнтів.

5. Облікова політика Банку є стратегічним документом, який визначає сукупність принципів, методів та процедур, що використовуються банком для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Оскільки банк входить до міжнародної групи, його облікова політика є унікальним синтезом національних вимог НБУ та міжнародних стандартів. В Банку запроваджена автоматизована банківська система (АБС). Більшість бухгалтерських проведення за розрахунково-касове обслуговування здійснюються автоматично («STP» - Straight Through Processing), що виключає

можливість відхилення від облікової політики через людський фактор.

6. Ведення обліку касових операцій у банках відбувається відповідно до Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затвердженою Постановою Правління національного банку України від 25.09.2018 р. № 103 та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затвердженої Постановою Правління національного банку України від 20.10.2004 р. № 495.

Касові операції охоплюють широкий спектр дій із грошовими знаками (банкнотами та монетами), а саме: приймання та видача готівки клієнтам; конвертаційні та обмінні операції (обмін номіналів, заміна невідповідних або вилучених із обігу грошових знаків); робота із сумнівними банкнотами та валютообмінні транзакції; операції з інвестиційними активами: банківськими металами, пам'ятними монетами та сувенірною продукцією; приймання на інкасо банкнот та чеків в іноземній валюті, а також облік інших цінностей за балансовими та позабалансовими рахунками. Організація касової роботи регулюється внутрішнім Положенням про касові операції.

Для обліку готівкових коштів у національній та іноземній валютах використовується рахунок 1001 «Банкноти та монети в касі банку» (клас 1, розділ 10). За дебетом рахунку відображається надходження готівки: внески клієнтів для зарахування на рахунки, підкріплення з НБУ або інших банків, повернення невикористаних підзвітних сум, а також виручка з обмінних пунктів та інкасовані залишки з платіжних пристроїв (АТМ/ПТКС). За кредитом рахунку фіксується вибуття готівки: видача коштів клієнтам, відправлення підкріплень до регулятора чи інших фінансових установ, а також завантаження готівки в банкомати, обмінні пункти та видача сум під звіт працівникам.

7. Проведений аналіз фінансово-майнового стану свідчить про високу адаптивність та фінансову стійкість Банку в умовах воєнного стану. Упродовж 2022–2024 рр. банк продемонстрував стрімке зростання масштабів діяльності:

сукупні активи та пасиви установи підвищилися на 55,9 %, досягнувши рівня 169,1 млрд грн. Структура активів банку зазнала якісної трансформації. Основним напрямком розміщення ресурсів стали низькоризикові високоліквідні інструменти – інвестиції в цінні папери (переважно ОВДП), частка яких зросла до 56,2 %. Водночас банк проводив консервативну кредитну політику, що призвело до скорочення частки кредитного портфеля клієнтів до 7,4 %.

Такий підхід дозволив банку підтримувати надлишковий рівень ліквідності, забезпечуючи готовність до будь-яких ризикових сценаріїв. Ресурсна база відзначається винятковою стабільністю. Зобов'язання на 97,8 % сформовані за рахунок коштів клієнтів, що підкреслює високий рівень довіри до установи та мінімальну залежність від зовнішніх запозичень. Ключовим досягненням періоду стало випереджаюче зростання власного капіталу (на 62,9 %), що відбулося виключно завдяки капіталізації прибутку, що відображено у зростанні частки нерозподіленого прибутку в структурі капіталу до 72,5 %. Питома вага власного капіталу в пасивах зросла до 12,7 %, що посилює фінансову незалежність банку та його здатність покривати непередбачені збитки.

Отже, станом на кінець 2024 р. Банк перебуває у відмінному фінансовому стані. Установа характеризується надвисокою ліквідністю, низьким рівнем ризику активів та потужною капіталізацією. Банк успішно трансформував свою бізнес-модель, переорієнтувавши ресурси з традиційного кредитування на підтримку державних фінансових інструментів, що дозволило зберегти прибутковість та забезпечити надійний захист коштів вкладників.

8. Аналіз фінансових результатів банку свідчить про збереження високої прибутковості діяльності, попри значне зростання витратного навантаження в умовах нестабільного економічного середовища. Основні показники фінансової ефективності: позитивна динаміка доходів; випереджаюче зростання витрат; стабільність чистого прибутку. Серед доходів спостерігається збільшення процентних доходів на 55,4 % та комісійних доходів на 23,3 % (що свідчить про ефективність розрахунково-касового обслуговування). Розрахунково-касове

обслуговування є стабільним джерелом безризикового комісійного доходу для банку. Аналіз показників за три роки свідчить про збереження високої прибутковості цього напрямку, попри зростання собівартості послуг.

9. Станом на початок 2025 р. Банк демонструє один із найкращих показників надійності в українській банківській системі. Поєднання високої адекватності капіталу (27,2 %) та надлишкової ліквідності (понад 300 %) робить банк максимально стійким до зовнішніх шоків і підтверджує його статус системно важливої фінансової установи. У роботі було проведемо SWOT-аналіз розрахунково-касового обслуговування Банк, враховуючи його статус частини міжнародної групи. За результатами узагальнення побудованої матриці стратегій (TOWS) було визначено стратегії щодо удосконалення розрахунково-касового обслуговування.

З метою удосконалення розрахунково-касового обслуговування Банку пропонується:

1. Оптимізувати операційні витрати через подальшу цифровізацію шляхом запровадження розширеного функціоналу самообслуговування в системі UKRSIB business, переведення максимальної кількості паперових операцій на електронний документообіг з використанням КЕП.

2. Розробити пакетні пропозиції з диференційованою оплатою для малого та середнього бізнесу де вартість розрахунково-касового обслуговування залежатиме від обсягів операцій.

3. Посилити безпеку та стійкість сервісів з огляду на воєнні ризики та кіберзагрози шляхом інвестування у хмарні рішення та запровадження багаторівневої системи ідентифікації.

4. Розвивати екосистему небанківських сервісів. Для підвищення лояльності клієнтів розрахунково-касового обслуговування пропонується інтегрувати в банківський додаток додаткові інструменти для бізнесу: автоматизовану звітність та сервіси перевірки контрагентів у режимі реального часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банк. Консолідована фінансова звітність та звіт незалежного аудитора за рік, який закінчився 31 грудня 2022 р. URL: https://ukrsibbank.com/wp-content/uploads/financial_reports/Ukrsibbank_22fsu_Combined_ISA_with%20signatures.pdf (дата звернення: 11.05.2025).
2. Банк. Консолідована фінансова звітність та звіт незалежного аудитора за рік, який закінчився 31 грудня 2023 р. URL: https://ukrsibbank.com/wp-content/uploads/financial_reports/Ukrsibbank_2023fsu_Combined.pdf (дата звернення: 11.05.2025).
3. Банк. Консолідована фінансова звітність та звіт незалежного аудитора за рік, який закінчився 31 грудня 2024 р. URL: https://ukrsibbank.com/wp-content/uploads/financial_reports/Ukrsibbank_24fsu_Consolidated_ISA_with-signatures-UA.pdf (дата звернення: 11.05.2025).
4. Архірейська Н.В., Єдинак В.Ю., Литвин Ю.П. Особливості функціонування банківської системи України в умовах правового режиму воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2024. № 9. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4677> (дата звернення: 15.06.2025).
5. Ананська М.О. Дослідження методичних засад організації обліку і контролю анульованих операцій банку. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 3(19). С. 238-245.
6. Андренко О.А., Мордовцев О.С. Механізм формування облікової політики банків. *Комунальне господарство міст*. 2017. Випуск 138. С. 57-62. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147455366.pdf> (дата звернення: 20.07.2025).
7. Баланюк М.В., Степаненко С.В. Концентрація банківської діяльності в Україні. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 2. С. 33-39. URL: https://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/ujae_2020_r02_a04.pdf (дата звернення: 10.06.2025).
8. Бобиль Л., Дронь М. Трансформація банківського нагляду в умовах

фінансової кризи. URL: <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1ae0b108-226e-4c50-aaa4-5fa1aee06dab/content> (дата звернення: 08.06.2025).

9. Боднар О.А., Тішечкіна К.В., Іваненко Г.Ю., Тарасенко В.П. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук Modern Economics*. № 15. 2019. С. 21-26. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/control-and-methods-of-minimizing/> (дата звернення: 12.08.2025).

10. Бондарчук О. Г. Розвиток поняття «діджиталізація» та її вплив на різні сфери економіки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2024. № 7-8 (320-321). С. 31-40. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2024/320-321/pdf/31-40.pdf> (дата звернення: 20.06.2025).

11. Бура В.І. Вплив системно важливих банків на банківський сектор України. *Вісник ОНУ імені Мечнікова*. 2017. Том 22. Вип. 5(58). С. 163-167.

12. Варцаба В.І., Машіко К.С. Облік у банках (у таблицях і схемах) : навч. посіб. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. 184 с.

13. Васюренко О.В., Сердюк Л.В., Сидоренко О.М. Облік і аудит у банках : навч. посіб. 2-ге вид., перероблене і доп. К.: Знання, 2014. 623 с.

14. Волкова І.А., Калініна О.Ю. Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. 520 с.

15. Гладчук О.М., Ткачук І.Я., Харабара В.М. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.

16. Даниленко Ю. Повоєнні виклики та можливості розвитку банківської системи в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5654> (дата звернення: 17.06.2025).

17. Демчук Н.І., Довгаль О.В., Владика Ю.П. Банківські операції : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2017. 461 с.

18. Джулій Л.В., Білорусець Л.М., Ємчук Л.В., Бочулян Н.В. Особливості

організації управлінського обліку в банках. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Том 1. С. 86-79. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/18-19.pdf> (дата звернення: 22.07.2025).

19. Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П., Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2021, 360 с.

20. Ерастов В. І., Лижечко І. С. Діджиталізація банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2410/2330/> (дата звернення: 25.08.2025).

21. Зоря О.П. Облік у банках. Конспект лекцій. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. 60 с.

22. Зоря О.П., Драгниш М.С. Удосконалення обліку безготівкових операцій банківської установи. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/86.pdf (дата звернення: 13.06.2025).

23. Зоря О.П., Макаренко А.А. Удосконалення обліку касових операцій з клієнтами банківської установи. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7340> (дата звернення: 11.06.2025).

24. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України : Постанова Правління національного банку України від 20.10.2004 р. № 495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1425-04#Text> (дата звернення: 10.08.2025).

25. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України : Постанова Правління Національного банку України від 11.09.2017 р. № 89. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 10.08.2025).

26. Інструкція про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні : Постанова Правління національного банку України від 25.09.2018 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text> (дата звернення:

10.08.2025).

27. Казіміров М.А. Порівняльний аналіз практики неплатоспроможності банків в світі та Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 70. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5338> (дата звернення: 16.07.2025).

28. Коблянська О.І., Захарчук А.І. Методика і організація обліку доходів і витрат комерційних банків. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2019. № 13. С. 130-134. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/13-2019/koblianska.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).

29. Корпанюк Т.М., Марченко С.О. Правила обліку нарахування доходів і витрат комерційних банків України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 13, частина 1. С. 132-135. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/13_1_2017ua/30.pdf (дата звернення: 26.06.2025).

30. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2024. 486 с.

31. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках України: навчальний посібник. К.:КНЕУ, 2016. 636 с.

32. Ковалевич Д.А. Організація фінансового обліку в банках. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 9. С. 988-991. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/170.pdf (дата звернення: 10.08.2025).

33. Копилук О.І. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 416 с.

34. Коренєва О.Г., Маслак Н.Г., Слав'янська Н.Г., Савченко Т.Г. Облік у банках : підручник. Суми: Університетська книга, 2012. 668 с.

35. Коренєва О.Г., Мірошніченко О.В., Савченко Т.Г. Організація обліку в банку : навч. посіб. Суми : «УАБС НБУ», 2008. 273 с.

36. Корпанюк Т.М., Марченко С.О. Правила обліку нарахування доходів і витрат комерційних банків України. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. 2017. Випуск 13, частина 1. С. 132-135. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/13_1_2017ua/30.pdf (дата звернення: 10.08.2025).

37. Кравченко О.В. Напрями організації управлінського обліку в банках. URL: https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_040.pdf (дата звернення: 10.08.2025).

38. Крешенко О., Водяник Л. Формування системи управлінського обліку у банківських установах. URL: http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/wPUAho.pdf (дата звернення: 15.07.2025).

39. Кузьмінська О.Е., Кириленко В.Б. Організація обліку в банках : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2012. 282 с.

40. Литвин Н.Б. Операційні витрати банків: розкриття інформації у фінансовій звітності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 1. С.8-15.

41. Литвин Н.Б. Фінансовий бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках (у контексті МСФЗ) : підручник. К. : «ХайТек Прес», 2014. 608 с.

42. Литвин Н.Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) : підручник. [2-ге вид., доп. і перероб.]. К. : «ЦУЛ», 2017. 676 с.

43. Лобозинська С.М. Облік і аудит у банку : навч. посіб. К. : Знання, 2007. 630 с.

44. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%207_ukr_2022.pdf (дата звернення: 15.09.2025).

45. Московчук І. О. Управлінський облік: сутність та роль в діяльності комерційних банків. URL: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/En/O_FN/2008_5_2/zbirnik_ (дата звернення: 22.07.2025).

46. Нікольчук Ю., Круть В. Інноваційні підходи та перспективи розвитку розрахунково-касового обслуговування банківських клієнтів. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2025. №3. Том 1. С. 449-454. URL: <https://herald.khmn.edu.ua/index.php/herald/article/view/2416> (дата

звернення: 22.07.2025).

47. Парасій-Вергуненко І.М., Кириленко В.Б., Ларікова Т.В. Управлінський облік і аналіз у банках : навч. посіб. ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2012. 644 с.

48. Пилипенко О.В., Андрєєва О.В., Ференс А.В. Оцінювання ефективності банківської системи України у воєнний час: фінансові та суспільні аспекти. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 15. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/770> (дата звернення: 22.08.2025).

49. План рахунків бухгалтерського обліку банків України : Постанова Правління Національного банку України від 11.09.2017 р. № 89. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 20.08.2025).

50. Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України : Постанова Правління Національного банку України від 04.07.2018 р. № 75. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 30.07.2025).

51. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 20.06.2025).

52. Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 31.03.2017 р. № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0029500-17> (дата звернення: 10.09.2025).

53. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

54. Реверчук С.К., Творидло О.І. Цифровізація банківського бізнесу: виклики та можливості для державного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2023. №5. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2867/2791> (дата звернення: 22.07.2025).

55. Рейтинг стійкості банків за підсумками 1 квартала 2025 р. / ТОВ МінФінМедіа. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/> (дата звернення:

11.05.2025).

56. Рейтинг стійкості банків за підсумками 4 квартала 2024 р. / ТОВ МінФінМедіа. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/?date=2025-01-01> (дата звернення: 11.05.2025).

57. Рибалко А.С., Зайцев О.В. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск 21. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/37> (дата звернення: 03.06.2025).

58. Салтикова Г.В., Ніконова І.В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості банку. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 14. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/755> (дата звернення: 22.07.2025).

59. Сербін О.О. Виклики та розвиток банківської системи України в період дії воєнного стану у 2025 році. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 10. С. 202-209. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/6417/6500/14294> (дата звернення 05.07.2025).

60. Світлик М. Аналіз банківської діяльності України в умовах агресивного середовища. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2022. № 27. URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/276824> (дата звернення: 07.06.2025).

61. Сисоєнко І.А., Карлюка Д.О. Аналіз процентних та комісійних доходів банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск № 36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1138/1096/> (дата звернення: 24.07.2025).

62. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

63. Сіренко Н.М., Баришевська І.В., Боднар О.А., Калнауз Д.В. Облік у банках : курс лекцій. Миколаїв, 2020. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/oblik-u-bankah-kurs-lekcij.pdf> (дата звернення: 22.07.2025).

64. Снігурська Л.П. Облік у банках (у схемах і таблицях) : навч. посіб. / за

ред. Л. М. Кіндрацької ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2009. 519 с.

65. Супрунова І.В. Облік капіталу банку в контексті імплементації міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 4 (09). С. 235-239. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/9_2017/43.pdf (дата звернення: 12.06.2025).

66. Табачук Г.П., Сарахман О.М. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках : навч. посіб. ; Нац. банк України. К., 2012. 430 с.

67. Тютюнник С.В. Облікова політика банку: сутність та основні характеристики. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін* : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Полтава, 21 жовтня 2021 р.) / за ред. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАУ, 2021. С. 359-362.

68. Тютюнник С.В., Левченко З.М., Дугар Т.Є. Облікові аспекти безготівкових розрахунків у банках. *Актуальні питання сучасної економічної науки* : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7 грудня 2021 р.). м. Полтава : ПДАУ, 2021. С.114-116.

69. Тютюнник С. В., Сепітий Н.С. Рейтингова оцінка стійкості банків. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 12 листопада 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. С. 285-287.

70. Тютюнник С. В., Сепітий Н.С. Облікова політика банку: сутність, принципи та основні елементи. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін* : збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 жовтня 2025 р., м. Полтава) / Полтавський державний аграрний університет. Полтава : ПДАУ, 2025. Т. 2. С. 476-477.

71. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Прибутковість банківського сектору: тенденції та перспективи. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу:*

обліково-фінансовий та управлінський аспекти : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 18-20 березня 2020 р. Львів : ЛНАУ, 2020. С. 240-243.

72. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В., Романченко Ю.О. Стан дотримання банками України економічних нормативів. *Integration of Business Structures: Strategies and Technologies: Proceedings of the IV International Scientific-practical Conference* (February 21 th, 2020). Tbilisi, Georgia: Baltija Publishing. P. 94-98.

73. Утенкова К.О. Облік у банках : практ. посіб. Харків : 2021. 176 с. URL:https://repo.btu.kharkov.ua/Obl_banks_2021.pf (дата звернення: 12.07.2025).

74. Фурсова В.А., Шалун І.М., Лазебна І.Р. Реформування системи бухгалтерського обліку в банківських установах. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск №18. С. 1034-1044. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/143.pdf (дата звернення: 20.06.2025).

75. Хомовий С.М., Хом'як Н.В., Томілова-Яремчук Н.О., Литвиненко В.С. Розвиток та вплив міжнародних норм обліку на формування фінансової звітності в банківських установах України. *Економіка та управління АПК*. 2020. №2. С. 115-123. URL: <https://www.researchgate.net/publication/349454442.pdf> (дата звернення: 22.07.2025).

76. Чайковський Є. Фактори впливу на фінансову стабільність банків в Україні. *Економічний аналіз*. 2024. № 2. С. 141-157 URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view> (дата звернення: 22.07.2025).

77. Чернелєвський Л. М. Удосконалення обліково-аналітичної роботи та її вплив на економічну інтеграцію країни : монографія. К. : НУХТ, 2018. 211 с.

78. Чмутова І.М., Азізова К.М., Лебідь О.В. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 360 с.

79. Шуміло О.С., Заїка О.В., Гречко С.Є. Аналіз сучасного стану банківської системи України. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 195-199. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/1372/1322/> (дата звернення: 10.04.2025).